Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ. БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 184 (16407) | 1983 оной августын 11, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ, СИЛОС, СЕНАЖ ДАРАХА ХҮДЭЛМЭРЕЭ ҮДЭРҺӨӨ ҮДЭРТЭ ТҮРГЭДХЭЕ!

ШАРМАЙН ОРОЛДОНО

Бидэнэрэй ябаһан үдэр Архимишкинэй сабшалан дээрэ сэхэл хүлгөөтэй байба. Зэдын Эрхирээгэй совхозой оньһожоруулагдамал звеногой гэшүүд нинтыень адууһа малда ... үбһэ ... байна. Тус коллективые дуршэлтэй механизатор Лука Ерофеевич Шкворов хүтэлбэрилнэ. Эдэнэр 200 гектар сабшалан дээрэһээ бухыдөө 1000 центнер үбһэ бэлэдхэхэ зорилго урдаа табиад, тэрэ нэрэтэй солотойгоор ... түлөө ... шалгаар ажаллажа байна.

— Илангаяа байгша ондо ногоон ябаа һайнаар гаранхай. Манай звеногойнгоо сабшадаг гектар бүриһөө зэргээр 20 центнер ургаса хуряажа түсэбтэй һаа, ... гектарай 40 центнер үбһэ ногоо абахаар хэмдэлнэ. Нёдондо бидэнэр 100 гектар газартай һэмди. Гектарай бүриһөө 57 центнер ургаса хуряажа бэлэйбди. ... ургамал ногоое абшаад, үлүүсэ ехээр хахатай хуряажа шадаал ... эрхим шанартай тэжээл бэлэдхэхэ ха юм. ... Тиихэдэ үбһэ тэжээлые гансахан ... — гэжэ звеное даагша мэдүүлэ...

Энэ хэлэгшэнь аргагүй зүб. Ажалдаа тэдэнэртэ үбһэ бэлэдхэхэ оньһон техникэ гүйсэд түхеэр үгтэнхэй. Тусхайлан звенодо 5 трактор, тархиур, ... үбһэ һурилдэг, баал болгогдоһон ногоо түлхидэг хэрэгсэлнүүд бии. Эгээл мүнөөдэр коллективэй гэшүүдэй сабшагдаһан үбһэеэ урбуулжа хатаагаад, хуряажа байтарнь, аадар бороо ороод норгожорхёо. Тэрэнээ дахин урбуулха баатай болоо бшуу. Зарим унагааһан ногоон, баал болгогдоһон үбһэн унан соо харагдана. Нимэ нойтон үбһэе тракторай тэрэгдэ ашажа, сенажда абаашана. Эгээл хүшэр бэрхэтэй үбһэ байдалда тэдэнэр үбһэ хуряажа байна һэн.

— Сагай уларилай ямаршье орёо байдал тохёолдуулаашье һаань, хүлеэгэд һуухагүй аргагүй ажал хүдэлжэ байнабди. Бухы арга хүргыень оложо, үбһэеэ сабшаха, хуряаха, иимэ һайнаар урганһан ногоое хайшаншье гээхэ һаань, абаха хэрэгтэй ха юм. — гэжэ Лука Ерофеевич ажаллажа байһан хүбүүдээрээ хойноһоо алхалаба.

Манай ябаһан үдэр ойро зуураһан наранай гарахада, эдэнэр үбһөө сомоложо хүлээ. Һүрин дээрэ байһан Закир Назитов тусхай түхеэрэлгээр үгэһэн үбһыень бушуу түргэн ишшэ тиишэнь табиһан табина. Энэ түхеэрэлгэ хүдэлдэг Гумар Рахимзянов ехэ дуршэлтэйгөөр асаргадаһан ногооень ухалан абаад, нарбагад тэрнь һүри дээрэ гаргажархиха юм. Звеное даагша өөрөө баал болгогдоһон үбһые түлхидэг түхеэрэлгэтэй трактора ажаллана. Үдэшэ болохо тэшэ үбһэшэдэй ажал улам эршэдэнэ. Бороогой оротор эхилһэн һүриэ заатагүй дүүргэхэ гэжэ оролдоно ха юм.

Энд мүнөө 13 хүн хүдэлнэ. Тракторай косилкада механизаторнууд Николай Григорьевич Поздняков, Аминула Нуреев гэгшэд габшагай шангаар ажаллажа ябана.

— Байгша ондо бидэ үбһэлдэ нёдондоныхёоо һургайгүй эртэ ороолби, — гэжэ звеное даагша һүүлэй үргэлжлүүлнэ. — Һүүлэй дүнгөөр бухыдөө 81 гектар сабшалангай ногоон унагаадаа, 1191 центнер үбһэн сомогдоо. Эгээл мүнөө үйанда абташадаг газарайнгаа ургасые абажа байнабди, — гэбэ.

Эдэнэрэй үбһэ сабшажа, һүри бодхоожо байһыень харахада урмашамаар даа. Бидэнэрэй ябаха тээшэ баруун хойноһоо хара үүлэн гаража, энэ хүдэлжэ ябагшадые бури түргэнөөр ажалладахиень баадхаһан мэтээр үзэгдөө һэн.

Д. ДОНДОКОВ.
Загарайн район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: звеное даагша Л. Е. Шкворов; коллективэй гэшүүд үбһэ һурилхыенгоо урда тээ.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАМАЛ ЗВЕНОНУУД ТҮРҮҮЛНЭ

Бэшүүрэй совхоздо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ түлэг дундаа ябажа байна. Оньһожоруулагдамал гурбан звенодо хамта дээрээ 54 хүн ажаллана. Тиихэдэ далаад гаран хүнһөө бүридэһэн гар хажуурашадай 4 звено байгуулагданхай.

Илангаяа, оньһожоруулагдамал звеногойнгоо һайнаар хүдэлнэ. Тэдэнэр нарата үдэр бүхэнииье гүйсэдэр хэрэглэн, шэмэгэй, һайн шанартай үбһэ бэлэдхэхын түлөө шармайн оролдоно. Хура бороогой орожо, ажаллаха арга үгы болгохоёошье һаа, хамаагүй хүдэлнэ, харин сабшагдаһан ногоогоороо сенаж дарана. Шэбэртын сомоной Советэй депутат Назар Яковлевич Петровой звено сенаж даралга дээрэ ажалай үндэр бүтээсэ харуулаа. Энэ звенодо тэрэнэй гурбан хүбүүд, коммунист Жаргал Цыбиков гэгшэд һайнаар ажаллана.

Владимир Ленхобоевич Самажаповай даадаг звено мүн лэ һайн дүнгүүдые туйлана. Эдэнэр түсэбэй ёһоор 5700 центнер үбһэ бэлэдхэхэ һаа, тэрэнэйгээ 1500 центнереень һурилэнхэй. Коммунистнууд Б. Н. Намдаков, Б. Н. Ринчинов гэгшэд түрүү зэргэдэ жагсана. Луговод Базаржап Намсараевич Ринчинов звеногойнгоо сабшадаг 385 гектар газарые үнагадаг, үндэр ургасын түлөө оролдон ябадаг хүн юм.

Совхозой түбһөө холо бэшэ хэнэ оршодог һужаагай газарта коммунист Цыдендамба Цыбикович Цыреновэй даадаг оньһожоруулагдамал звеногойнь тэжээл бэлэднэ.

— Ногоон мүнөө жэл нёдондоныхёоо үлүү һайн. Наранай гаража үгөө һаань, гектар бүриин 30 центнер үбһэ хуряаха зорилготойбди,— гэжэ звеное хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлнэ.

Х. ДОРЖИЕВА,
манай корр.

САБШАЛАН ДЭЭРЭ ХҮЛГӨӨТЭЙ

Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой сабшалан дээрэ трактор, косилкын таршаганаан, хажуурай ханхинаан, хүн зоной урдилдөөн үглөөнһөө үдэшэ орой болотор таһалданагүй. Эндэ мүнөө нинтын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ харюусалгатай хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Тус ажахыда үбһэншэдэй 15 звено хүдэлнэ. Энээнэйнь гурбаниинь гүйсэд оньһожоруулагданхай юм. Бэшэнииинь гар хажуурнадһаа бүридэһэн хониншодой бишыхан звенонууд болоно.

Энэ харюусалгатай хаһын түрүүшын үдэрһөө эршэ түгэсөөр ажаллажа ябаһан Михаил Голосеевэй даадаг оньһожоруулагдамал звеногой коллективые онсолон тэмдэглэхээр. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр байгша ондо бригадна подрядай гурнмаар хүдэлжэ байнхай. Энэ звенодо 7 трактор, хүсэд хүрэхэ косилка, тармуур, волокуша, үбһэ бухал болгон гаргадаг түхеэрэлгэ даалгагданхай. Эдэнэр 134 гектар сабшалан дээрэһээ 1800 центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй юм. Һүүлэй дүнгөөр тус коллектив 60 гектарай ургаса хуряажа, 500 центнер һайн шанартай үбһэ соможо, тюк болгон багсалаа.

Ногоо сабшаха талаар механизаторнууд Виктор Сычев, Николай Суковатиков гэгшэд нилээд дуршэлтэй болонхой. Эдэ хүбүүд үдэрэйнгөө даабарине холо үлүүлнэ. Звеное даагша М. Голосеев өөрөө үбһэ тюк болгон гаргадаг агрегадта хүдэлнэ.

Хура бороотой үдэрнүүдтэ тэдэнэр тюк болгоһон үбһэеэ тусхай байрада шэрэнэ.

М. ГАЛСАНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

УЛААН ТУГ ҮРГЭГДЭБЭ

КПСС-эй Түнхэнэй райкомой, райсоведэй гүйсэдхэхэ комитет, профсоюзуудай райкомой үбһэ хуряалгын үедэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хараа үзөөд, нэгэдэхи һуури Саянай совхоздо, хоёрдохи — «Мир» колхоздо, гурбадахи — «Восточные Саяны» колхоздо олгобо. Саянай совхоздо 5900 центнер һайн шанартай үбһэн хуряагдан, 103 тонно ногооной витаминтай гурил бэлэдхэгдээ.

Үбһэ хуряалгада хабаадажа байһан звенонуудай дунда Саянай совхозой коммунист Д. Л. Эрдынеевэй хүтэлбэрилдэг звено 115 гектар сабшалангай талмай хуряажа, 1500 центнер шанартай үбһэ һурилөө. Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ Харбяадай совхозой Е. Л. Аюшеевэй, «Мир» колхозой В. П. Деминой хүтэлбэрилдэг коллективүүд ябана. Мүрысөөндэ илагшадай хүндэдэ районой түбтэ Алдар Солын Улаан туг үргэгдөө.

Н. ТАРБАЕВ,
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой хүдөө ажахын таһагые даагша.

Сэлэнгын районой промышленна предприятинуудай коллективүүд жэл бүри нинтын адууһа малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Мүнөө жэлдэшье Түнхэнэй ба Хурамхаанай районуудай Хужарай, Хурамхаанай сомоной Советүүдэй үүсхэлые дэмжэн, Гусиноозерско ГРЭС-эй, Холбоолжоной уурхайн, Галуута-Нуурай станциин депогой, Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа заводой болон бусад предприятинуудай хүдэлмэришэд, албахаагшад тэжээл бэлдэхэ габшагай ажалай декадада хубитаяа ехээр оруулжа байна.

ШЕФҮҮД ТУҺАЛНА

Илангаяа эдэбхитэйгээр, ажалай һайн эмхидхэлтэйгээр үбһэ бэлэдхэлгэдэ Сэлэн-Дүүмын заводой хүдэлмэришэд гараба. Заводой профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ Л. Е. Кулаковой хүтэлбэри доро 60—70 хүн үдэр бүри Сэлэнгын совхоздо туһаламжа үзүүлнэ. Шефүүдтэ сабшалангай тусхай участогууд даалгагдажа үгтэнхэй юм. Тэрэшэлэн МТЗ-50 түхэлэй трактор косилкатай, тармууртайгаар, мүн үбһэ, халаахай, набшаһата тэжээл зөөхэ тусхай автомашина даалгагдаа. Гар хажууршад, тармагшад ажалай зэр зэмсэгээр гүйсэд хангагданхай. Гадна завод өөрөө морин косилка абажа, звенодоо дамжуулһан байна. Субботник, воскресникүүдһээ гадна үдэр бүри үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ тусхай звено 10 хүнһөө бүридэн эмхидхэгдэһэн байна. Гэшүүдынь хэд бэ гэхэдэ, ээлжээтэ амаралтынгаа үедэ сэбэр агаарта сэнгэн ажаллаха дуратайшуул гээшэ.

— Шефүүд мүнөө зуу гаран тонно үбһэ тэжээл бэлэдхээд байна. — гэжэ Сэлэнгын совхозой ахамад агроном Б. Харульчиев мэдүүлбэ.

— Дүн хамта 350 тонно тэжээл заатагүй бэлдэхэбди, — гээд заводой директор К. Д. Серков хэлэбэ.

Галуута-Нуурай станциин депогой хүдэлмэришэд 30 тонно, Сэлэнгын леспромхозой коллектив 25 тонно үбһэ тэжээл бэлэдхээд, шефскэ туһаламжа саашадаа үргэлжэлүүлһээр.

Районой промышленна предприятинуудай коллективүүд мүнөө жэлдэ шефүүдэй туһаламжаар бухыдөө 5 мянган тонно үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ зорилготой.

Н. НАМСАРАЕВ.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

ТАРЯАШАДАЙ ШАНГА ШАЛГАЛТА

БЕЛГОРОД. Белгородско областиин таряалан дээрэһээ түлишын комбайнууд гараа ошобо. 720 мянганһаа үлүү гектар бухы талмайн оройтын ороoһото ургамалнууд хадагдажа, сохигдоо. Нарядгүйгөөр хүдэлдэг звенонууд ехэ ажалтай хангаа. Ороoһото ба техническэ ургамалнуудай таряалангай гурбанай хоёр хубинь тэдээндэ даалгагданхай юм. Мүнөө жэлэй ургаса хуряалга областиин ажахын тоосооной коллективүүдтэ ёһотой шалгалта болоо. Нарядгүйгөөр хүдэлдэг звенонууд эсэсэй үндэр дүнгүүдые туйлахын түлөө оролдон, муу бэшэ ургаса ургуулаа. Тэрэнние хуряалгада эдэбхитэйгээр оролсоһон байгаа. Колхоз, совхозуудта нарядгүйгөөр хүдэлдэг звенонуудай бааза дээрэ байгуулагдаһан хуряалга-зөөлгын 420 гаран комплекс ургаса хуряалгын эхинһээ хойшо техникэ томо ехэ бүлэгүүдтэ нэгэдүүлжэ хэрэглээ, бухы хүдэлмэрине комплексноор үнгэргөө. Ороoһо хадалга, ба сохилго, һолоомо һурилэлгэ, үрэһэ хүрэнгэ бэлэдэлгэ ба гүрэндэ ороoһо тушаалга, намарай ургамалнуудай таригдаха полине элдүүрилгэ нэгэн доро үнгэргэнэ.

Хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда областиин полинууд дээрэ ороoһо хуряалгын хүдэлмэри үнгэрөө. Хабартаа ба зундаа областиин зүүн районуудта ехэ халуун байжа, ороoһоной ургасада муугаар нүлөөлөө. Харин баруун тээхи районуудтань ходо ороһон хура бороон, халхин, ороoһото ургамалнуудай горитой хубинень унагааһан байгаа. Иимэ эрхэ байдалда таряашад шадамараар, габшагай һайнаар хүдэлөө.

Нарядгүйгөөр хүдэлдэг звенонууд ороoһоной поли дээрэхи шанга шалгалтые амжалтатайгаар бариба. Хамтын подрядай булюу һайн зүйлнүүдые хэрэглэн, тэдэнэр ургаса хуряалгые нёдондоной хиһоо түргөөр ба эрхим шанартайгаар үнгэргэбэ. Олохон түрүү ажахынууд гектар бүриһөө 35 центнер ороoһо хуряана.

Газарай ёһотой эзэд ерээдүйн ургаса тухай мүнөөнһөө анхаралаа табина. Намарай ургамалнуудай таригдаха полине бэлдэнэ, үрэһэ хүрэнгээ сэбэрлэнэ.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ АША ТУҺАДА

ПОЧИНКИ (Горьковско область). Түлишын-элшэ хүсэнэй комплексын ехэ барилга — газ дамжуулга Уренгой — Помары — Ужгород гэжэ сорго хоолой ороной аша туһада хүдэлжэ эхилээ. Үдэр бүри промышленна түбүүдтэ олон миллион кубометр түлишэ тэрэ дамжуулна. Баруун Сибириин газ сорго хоолойгоор Горьковско областьдо ерэдэг болоо.

«Починки» гэжэ компрессорнэ станци дээрэ энэ үйлэ хэрэгтэ зорюулагдаһан митинг боложо, 140 километр утатай Горьковско участогай эрхим сэгнэлтэтэйгээр промышленна ашаглалгада үгтэһэн тухай гүрэнэй комиссиин гэшүүд барилгашадта мэдээсээ.

Компрессорнэ станциин барилгашад габшагай ажалай эстафетые халан абаба.

ГОРНЯГУУДАЙ МИЛЛИОНУУД

НОВОКУЗНЕЦК (Кемеровскэ область). «Зыряновская» шахтаһаа Социалис Ажалай Герой М. Н. Решетниковэй бригада жэлэй эхинһээ хойшо миллион тонно нүүрһэ малтаба.

Табан жэлэй саада тээ коллектив түрүүшынгээ миллион тонные малтаһан юм. Тэрэл гэһэнһээ хойшо коллективэй ажал хэрэгүүд эли бодо һайжараа. Мүнөө жэлдэ хэрэглэгшэдтэ 1,5 миллионһоо дээшэ тонно түлишэ эльгээгдэхэ юм. ОКП-70 гэжэ сэбэрлэлгын комплексые амжалтатайгаар ашаглан хэрэглэдэг болоһоной ашаар иимэ аргатай болоо юм.

Бригадын гэшүүн бүхэн һара соо 1100 тонно нүүрһэ малтадаг. Энэнь һалбаринн эгээл эрхим бүтээсэ болоно. Коллективэй малтаһан нүүрһэн Кузбасс дотороо эгээл хямда юм. Тэрээнһээ гадна түрүү арга технологи хэрэглэжэ, хэдэн арбаад тонно нүүрһэ нэмэжэ малтаһан байха юм.

ГТО-гой ДОЛООН ХОНОГ

КИШИНЕВ. Молдавида ГТО-гой долоон хоног эхилээ. Полевой станууд, хүдөөгэй стадионууд, спортивна комплекснууд болон талмайнууд дээрэхи элүүр энхын булангуудта тэрэ үнгэргэгдэхэ юм. Хото хүдөөгэй хэдэн мянгаад ажалшад хүдэлмэриин үдэрэй һүүлээр элүүр энхын бүхэсоюзна комплексын программаар үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүдтэ хабаадана. Урилдаашанай, мэргэн буудагшадай, тамарагшадай үдэрнүүд үнгэргэгдэхэ юм.

«Бүхы бригадаараа стадиондо», «Бүхы бүлөөрөө стартда» гэһэн уряа доро үнгэрхэ спортивна һайндэрнүүдтэ олон тоото хабаадагшад суглархa юм. Заводой пансионадууд болон профилакторинуудта амаржа байһан хүнүүдшье хажуу тээ үлэхэгүй. Эндэ баһал ГТО-гой нормонуудые тушаажа абалга эмхидхэгдэхэ байна.

Республикын Спорткомитедһээ ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэһэнэй ёһоор, спортивна бухы баазые мүрысөөндэ хабаадагшадые хүлеэн абахаар бэлэн болонхой. Спорткомитедүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй, методистнуудай, тренернүүд ба нинтын инструкторнуудай дундаһаа судейскэ бригаданууд байгуулагданхай. Мүнөө үедэ республика дотор миллион хахад шахуу хүн физкультура ба спорт эрхилдэг. Тэдэнэй хахад миллиониинь ГТО-гой значок зүүжэ ябадаг.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКЫН ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАР

КПСС-эй ОБКОМОЙ БЮРОГОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ, ОБЛСОВПРОФОЙ, ВЛКСМ-эй ОБКОМОЙ ТОГТООЛООР 1983 ОНОЙ ТҮРҮҮШЫН ХАХАДТА МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЭ БОЛОН ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАЛГЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ҮНДЭР ҮРЭ ДҮНГҮҮДЫЕ ТУЙЛАҺАНАЙ ТҮЛӨӨ ИИМЭ АЖАХЫНУУД РЕСПУБЛИКЫН ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАРТА БЭШЭГДЭБЭ:

Зэдын районой «Мир» колхоз.
Буряадай туршалгын-мелиоративна станциин туршалга-үйлэдбэриин ажахы.
Хурамхаанай районой Аргатын совхоз.
Хяагтын районой «Дружба» колхоз.
Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхоз.
Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз.
Хоринн районой Үдын совхоз.
Улаан-Үдын районой Улаан-Үдын шубуунай фабрика.

«АЖАЛАЙ СОЦИАЛИС ЖУРАМ БЭХИЖҮҮЛХЭ ХҮДЭЛМЭРИИЕ ШАНГАДХАХА ТУХАЙ» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ БОЛОН ВЦСПС-эй ТОГТООЛЫЕ РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛШАД ҺАЙШААН ДЭМЖЭНЭ

ЕХЭ НҮЛӨӨТЭЙ

Мүнөө үеын эрхэ байдалда ажалай журам бэхижүүлгэдэ ажалша коллективүүдэй, ажалшадай өөһэдынь үүргэ улам дээшэлнэ. Ажалша коллективүүд тухай баталан абтаһан СССР-эй Хуули хадаа хүдэлмэришэн бүхэнэй хэхэ бүтээхэ ажалдаа эдэбхи үүсхэлтэйгээр нүлөөлхэ, түрүүшүүлые урмашуулха, журам эбдэгшэдтэй хаа хаанагүй шанга тэмсэл ябуулха талаар үшөө хэрэглэгдээгүй байһан арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ.

«Ажалай социалис журам бэхижүүлхэ хүдэлмэриие шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй һаяхан абаһан тогтоолые урмашан уншажа, сэдьхэлээ хангаар танилсабабди.

Үнэхөөрөөшье хаа хаанагүй шахуу гүйсэд дүүрэн хаба хүсөө, оролдосо хэшээлээ элсүүлэн ажалладаггүй, суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө аша туһые гүйсэд хүндэлдэггүй, ажалһаа хожомдохо, ямаршье шалтагаангүйгөөр хүдэлмэридөө гарахашьегүй ушарнуудые тохёолдуулдаг хүнүүд бии гээшэ. Гадна ажалай үедэ архи, тамхи намнаха, нэгэ предприятиһаа нүгөөдэдэ ажалаа бэлэхэнээр һэлгэжэ, «һэлэн хатаралдадаг» хүйхэршүүл олошоронхой. Теэд иимэ хүйхэршүүлые ажаглан харахада олоной, хамтын аша туһада оролдожо, үнэн сэдьхэлһээ хүдэлмэри хэжэ ябаһан зонуудһаа дутуугүй һуудаг байна.

Иимэ үзэгдэлнүүдтэй эрид шууд тэмсэлдэ олониитын һанамжа, шүүмжэлэл болон совет шэнэ хуулинууд, захиргаанай хэһээлтын хэмжээнүүд уридшалан табигдаха ёһотой.

Түрэл хизаараймнай, бүхыдөө Эхэ ороноймнай улам саашадаа һалбархын тула, улад зоноймнай ажана, баян дэлгэр һуудалай хүгжэхын тула КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй баталһан тогтоол ехэ нүлөөтэй байха.

Н. ДОРЖИЕВ,
судна бүтээлгын заводой электро-гагнууршан.

ЭРИД ТЭМСЭХЭЭР БОЛОО!

Эдэ үдэрнүүдтэ манай совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд ажалай социалис журам бэхижүүлхэ хүдэлмэриие шангадхаха тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй баталан абаһан тогтоолые зүбшэн хэлсэжэ, һайшаан дэмжэжэ байна. Энэ тогтоол эгээл саг соогоо гараа гэжэ хэлэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, һаяхан июнь һарада үнгэрһэн КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүд дотор арадай ажахын бүхы шатануудта партийна, гүрэнэй болон ажалай журамые хазагайруулгатай эрид шууд тэмсэхэ, энэ шэглэлээр ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шангадхаха тушаа онсолон заагданхай. Ушар иимэһээ манай парткомой гэшүүд ажахынгаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин журамые бэхижүүлжэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха болоно.

Һаядаа совхозой партком энэ шухала асуудал аар ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэмжээ хараалаа. Тиихэдэ парткомой гэшүүдтэ бригада, фермэ, гүүртэ болон отаранууд даалгагдахаар хараалагданхай.

Энэ тогтоол дотор «ажалай социалис журам гээшэ гансал ажалай дотоодын гуримай дүримүүдые батаар сахилга бэшэ, харин хүн бүхэн өөһэд өөһэдынгөө хүдэлмэридэ үндэр мэдэрэлтэйгээр хандаха, ажалай сагые аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ» гэжэ онсолон заагданхай. Энээн тушаа юу хэлэхэб гэхэдэ, Эхэ оронойнгоо, түрэл ажахынгаа түлөө үндэр мэдэрэлтэйгээр, аша үрэтэйгөөр ажаллаха гээшэ гүнзэгы удха шанартай байна бшуу. Тиимэһээ совхозоймнай хүдэлмэришэд энэ уялгаяа тон зүбөөр, һайнаар ойлгохо аабза гэжэ найдагдана.

Саашань хүдэлмэриһөө һамшагшадтай, ажалай журам эбдэгшэдтэй эрид шууд тэмсэхэ тушаа таарамжатай хэмжээнүүд хараалагдаба. Ажалай журам саг үргэлжэ хазагайруулдаг, ямаршье шалтагаангүйгөөр ажалһаа һамшаһан гү, али ажалай үедэ архидаһан хүнүүд салинһаа хороогдохо, шангуудһаа хаһагдаха, гурбан һара хүрэтэр болзортойгоор бага түлбэритэй ондоо хүдэлмэридэ оруулагдаха тухай шиидхэбэри абтаа. Энэ хадаа тон зүб гээшэ. Юуб гэхэдэ, манай ажахыда журам эбдэдэг хүнүүд үшөөл бии байһаар. Иимэ журам эбдэгшэдтэй, ажалһаа һамшагшадтай эрид тэмсэхээр саг хүрэжэ ерээ.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй баталан абаһан шухала тогтоолые би халуунаар дэмжээд, саашадаа энэ документые хүтэлбэри болгон ажалдаа хэрэглэхэб.

Б. ДАШИЕВ,
Хорини районой Хүлэй совхозой парткомой секретарь.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺАРА

СССР-эй ба Индиин хоорондохи олон талын харилсаа холбоон хадаа ондо ондоо социальна байгуултатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршолгын жэшээ, эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай шухала нүхэсэл болоно. Манай орон дотор нээгдэһэн совет-индиин хани барисаанай заншалта һарын хэмжээн соо үнгэргэгдэжэ байһан суглаанууд болон митингнүүд дээрэ энээн тухай онсолон тэмдэглэгдэнэ. Индиин бэеэ даанхай байдалай 36 жэлэй, хоёр ороной хоорондо баталагдаһан эб найрамдал, хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай договорой 12 жэлэй ойдо тэрэ зорюулагдана.

Һарын хэмжээн соо хани барисаанай үдэшэнүүд, кино харалга, лекцинүүд, концертнүүд үнгэргэгдэхэ юм. Договорто зорюулагдаһан научна сесси онсо һуури эзэлхэ. Бүхы талаар Советскэ Союзай ба Индиин хоорондохи харилсаа холбоонуудые саашадань хүгжөөхэ, тэдэниие бэхижүүлгэдэ олониитын үүргэ гэхэ мэтэ асуудалнуудые хоёр ороной эрдэмтэд, политическэ ба ниитын ажал ябуулагшад зүбшэн хэлсэхэ юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ нээгдэхээр хараалагдаһан олон экспозицинуудай дунда Москвагай Хани барисаанай байшанда нээгдэһэн РСФСР-эй габьяата уран зурааша Н. Величкын «Инди ороноор» гэһэн выставкэ оролсоно.

Бүлгэмэй хүтэлбэрилгын гэшүүн, Индиин гэгээрэлэй, соёлой ба социальна хангалгын министр С. Кауль түрүүтэй Советскэ Союзай ханинар гэһэн бүлгэмэй делегаци, Индиин-совет соёлой бүлгэмэй делегаци, тэрэшэлэн Индиин Бихар, Баруун Бенгали, Харнатака, Махараштра, Раджастхан штадуудай айлшад заншалта һарада хабаадана.

(ТАСС).

АЛТАН ТАЛЫН ШЭМЭГ — ХОНИН ҺҮРЭГНАЙ НЭМЭГ!

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хугасаа соо хони үсхэбэрилгые эрид хүгжөөжэ, эдэнэй ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлэ, мяха, нооһо ехээр үгэдэг хонидой үүлтэрые һайжаруулха асуудалда КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум онсо анхарал хандуулһан байна. Мүнөө үедэ тус Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга абажа түлжүүлдэг ажахынууд олошоржо байһаар. Жэшээнь, Зэдын районой «Коммунизм» колхозой хонишод һүүлэй хоёр-гурбан жэлдэ удаа дараалан ажахыгаараа «зуутанай» зэргэдэ гаранхай. Тусхайлбал, энэ ажахы урзанда зуун эхэ хонин бүриһөө 103,6, нёдондо 105,4 хурьга абажа түлжүүлһэн байна.

Тус ажахынхидай ажалшадай дүй дүршэлыень, түл яагаад олсор абадаг байһан тухайнь энэ хуудаһанда толилбобди.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлэйнгээ түсэбтэ даабарие дүүргэхын ба үлүүлхын түлөө эдэ үдэрнүүдтэ манай колхозой малшад эршэ түгэс ажаллажа байна, хай. Хэнэйшье мэдэһээр, һүүлэй зургаа-долоон жэлдэ Зэдэ нютагаарнай удаа дараалан ган гасуур болохо, мал ажал эрхилжэ ябагшадта бэрхэтэй хүндэ байдал тохёолдуулаа. Имэ хүшэр жэлнүүдые дабажа гарахын түлэ манай ажахынхид нилээд оролдолго гаргаа. Нэн түрүүн сагай уларилай тогтууригүй байһан дээрэһээ һү һаалиин олохон фермэнүүд, хонишодой бригаданууд үбһэ тэжээлээр мууса хангагдадаг байгаа. Имэ байдалда үхэр, хонидоо нэмэлтэ тэжээлээр хангахын, тоо толгойень хорооходогүйн, ашаг шэмыень доошолуулхагүйн түлэ сагдары нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха гэжэ бултадаа оролдообди. Үбэлжэлгын үедэ малаа һайнаар ондо оруулһан, ашаг шэмыень дээшэлүүлһэн, түл абаха даабарила дүүргэһэн малшадые материальна талаар урмашуулаабди. Игэжэ зохёохы хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй ашаар урда жэлнүүдэй малай үбэлжэлгэ муу бэшээр үнгэрэгдэһэн байна.

Хонин ажал хадаа колхозоймнай мал ажалай гол һалбаринуудай нэгэниинь болоно. Тиимэһээ мүнөө үедэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэдэ тэрэ 81 процентыень эзэлнэ гэхэ гү, али 1.420 мянган түхэригэй продукци хонин ажалһаа орохо. Жэшээлхэдэ, нёдондо нооһо худалдалгаһаа 313 мянган түхэриг, үүлтэртэ зуһаг, түлгэнүүдые худалдаһанһаа 175 мянган түхэриг, хонидые гүрэндэ тушааһанһаа 547,5 мянган түхэриг ороһон байна. Тиигэжэ хонин ажалһаа 290 мянган түхэригэй сэбэр олзо абтаһан байха юм.

Эдэ үрэ дүнгүүд бэлэхэнээр туйлагдаагүй. Энэмнай олон жэлэй туршада колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, зоовет-мэргэжэлтэдэй, хонишодой үсэд шангаар, эдэбхитэй һайнаар хүдэлһэнһөө болоо гээшэ. Район дотороо манай ажахы, Ленинэй ордента Борьёогой совхоз нарин нооһотой хонидые үсхэбэрилдэг болоһоор унихэнэй. Тиимэһээ имэ гол шэглэлтэй болоходоо манай мэргэжэлтэд, хонишод зоотехническэ хүдэлмэреэ бүри гүнзэгыгөөр, нарин нягтаар ябуулжа эхилээ. Нэн түрүүн тоо бүридхэл гуримшуулагдаа. Жэл бүхэндэ абтаһан бүхы хурьгадаа номертой болгожо, тусхай харууһанда табидаг болообди. Мүн элитнэ, 1-дэхи, 2-дохи классай отарануудай хонин бүриһөө, хусануудһаа хайшалагдаһан нооһон толгой бүридэнь амяарлагдан тэмдэглэгдэнэ.

МАНАЙ БАЯЛИГ

Ажахын зоотехнигүүдэй, хонишод болон бусад хүдэлмэрилэгшэдэй олон жэлэй туршада нютагай шэрүүн нооһотой хонидые нарин нооһотой болгохо талаар үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулһыень тэмдэглэнгүй гарахын аргагүй. Мүнөө колхозой мэргэжэлтэд, хонишод ажахынгаа гол һалбарине улам саашадань хүгжөөхэ, бүри ехэ олзотой болгохо хэрэгтэ һанал бодолоо, арга боломжоёо хэрэглэжэ ябана.

Энэ жэлэй малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ, түл олоор абаха гэһэн социалис уялгаа хонишоднай бэелүүлээ. Байгша ондо 10.400 эхэ хонинһоо 10.452 хурьга абаһан аад, түлжүүлжэ шадаагүйбди. Юуб гэхэдэ, апрель һарын хатуу хүйтэн залуу малда үбшэн тахал асараа бшуу. Тиигээдшье мартһаа эхилээд, эхэ хонид талха тариянай зүйлөөр дуталдаа. Эндэһээ эхэнүүдынь түлнүүдээ һүөөр хангажа шадаагүй. Мүнөө һүүлэй дүнгөөр зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 95,6 хурьга түлжүүлһэн болонобди. Нёдондо, урзанда жэлнүүдтэ колхозоороо «зуутанай» зэргэдэ гараа һэмди. Манай ажахын хонишод хурьга абаха талаар яһала дүршэл шадабаритай болонхой.

Эндэ колхозойнгоо түрүүшүүлые онсолон дурдахаар. Ажал хэрэгээрээ суурхаһан, нютаг нугадаа хүндэтэй болоһон хонишод КПСС-эй гэшүүн Ханда Чойдонович Дымбрылов, коммунист, партиин Зэдын райкомой гэшүүн Содном Чойдонович Бальжиев болон бусад ямаршье жэлэй болоошье һаань, зуун эхэ хонин бүриһөө зууһаа дээшэ хурьга абажа шададаг байна. Юрэдөө, эдэнэрнай манай урдаа хараха хүнүүднайл гээшэ.

Үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангагдадаггүй манай ажахын хонишод ямар арга хэрэглэжэ, жэл бүри имэ олон түл абадаг юм гэжэ зарим нэгэн асуужа болохо. Эдэнэртэ игэжэ хэлэхэ байнаб. Манай колхозой эхэ хонидой бүхы отарануудта хонишод гэр бүлөөрөө ажалладаг юм. Имэ ушарта мал һайнаар харууһалагдадаг, эхэ, эсэгэдээ үхибүүдынь ерэжэ туһалдаг гээшэ. Тэрэнэй хажуугаар үшөө эхэ хонидоо һайнаар, зүбөөр харууһалха, саг соонь эдээлүүлхэ хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдадаг. Эндэмнай саг үргэлжэ ажалладаг, дүршэл ехэтэй хонишод олон юм. Эдэ нүхэд даалгагдаһан малаа зоотехническэ заабариин ёһоор харууһална.

Манайда эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри нилээд эрилтэ ехэтэйгээр табигдадаг. Энэ шухала кампаниин үедэ правлениин гэшүүд, зоовет-мэргэжэлтэд отара бүхэндэ даалгагдадаг юм. Эдэнэр хонишодой ажалыень шалгадаг, туһатай зүбшэл заабари үгэдэг байна. Эхэ хонидой отара бүхэнэй дэргэдэ 30—60 гектарта зеленко таригдажа, үрэжүүлгын үедэ хонид ногоон тэжээлээр хангагдадаг, үбэлдөө эндэ бэлшэдэг. Бодото байдал дээрэһээ харахада, һайнаар таргалуулагдаһан эхэ хонид лэ бултадаа шахуу ототой боложо, түл олоор үгэдэг байха юм. Эндэхи бүхы отарануудта һүрэгүүдээ хонишод өөһэдөө искусственна аргаар үрэжүүлдэг, тиимэһээ тэдэнэр даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг байна. Энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ сентябриин 15-һаа нэгэ һарын туршада үнгэргэдэгбди.

Зеленко дээрэ бэлшэһэн һайн, тарган эхэ хонид олоороо отондо ородог. Һүүлдэнь түл абахадамнайшье һайн байдаг. Ажахымнай түрүү техник-үрэжүүлэгшэд Хандажап Дашидондоковна Батуева, Дари-Дулма Гармажаповна Бальжиева, Дымбрылма Дымбрылова, Чойжин-Сурун Дашеевич Дымчиков гэгшэд ажалаа һайнаар ябуулжа, хододоо үндэр дүн туйладаг юм.

Манай ажахыда хонишод өөһэдөө малайнгаа байранuудые бэлдэдэг. Хурьга абахадаа бидэ нютагһаа гадуур хүнүүдые бэдэрдэггүй, сакманщигуудаар дүршэл шадабаритай өөһэдымнай колхознигууд хүдэлдэг юм.

Манай хонишод түл абаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг. Һүүлэй жэлнүүдтэ хурьгадаа февраль, март һаранuудта абадаг гуримтай болонхойбди. Юуб гэхэдэ, колхозоймнай хонишодой бригаданuудта 30—40 гектар сабшалан даалгагданхай. Тэндэһээ жэл бүри өөһэдынгөө хүсөөр 250—300 центнер үбһэ нөөсэлдэг юм. Эдэ бэлэдхэһэн тэжээлээ зүбөөр гаргашалжа шадаал һаа, эдэнэр бүри ехэ амжалта туйлаха арга боломжотой. Амжалта, илалтанууд үнэн шударгы ажалаар, хонидоо бэлшээн таргалуулха хүдэлмэреэ шадамар бэрхээр эмхидхэһэнэй, тэжээлээ сагболзортонь, һайн шанартайгаар бэлэдхэһэнэй, хонидоо оролдосотойгоор харууһалһанай ашаар туйлагдана ха юм.

Хурьгадые эхэһээнь һалгаажа, отаранuудые бүридүүлхэ хүдэлмэри манайда гуримшуулагданхай. Июниин тэнгээр ажахынгаа бүхы хурьгадые шэгнэжэ, амиарладагбди. Энэ үедэ хурьгад дунда зэргээр 18—23 килограмм шэгнүүртэй болоод байдаг. Дүршэлтэй хонишодой харууһалһан хурьгад бэшэндээ орходоо тад ондоо, шэрхи томонууд, хүндэ шэгнүүртэй байдаг. Һайн үүлтэртэ хонидой хурьгадые өөһэдтөө үлөөдэгбди, мүн ондоо ажахынуудта худалдадагбди. Юрын отаранuудһаа илгагдаһан томо эрэ хурьгад шахан таргалуулагдаад, гүрэндэ тушаагдадаг гээшэ.

Эхэ хонидые зүбөөр, сагдарыдань, зоотехническэ заабариин ёһоор искусственна аргаар үрэжүүлжэ, заатагүй хонин бүриһөө хурьга абахын түлөө оролдохо гээшэ хонишодой нангин уялга болоно. Тиимэһээ энэ хараа зорилгонуудые Инзагатын малшад жэншэдгүй бэелүүлхэ байһандань батаар найданабди.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ манай колхозой бэелүүлхэ зорилгонууд угаа ехэ. Тиихэдээ тэжээлэй найдамтай бааза байгуулха гээшэ мүнөөдэрэй тон шухала асуудалнуудай нэгэн болоно.

Хонишодто үрэ ехэтэйгээр, һайнаар хүдэлхэ эрхэ байдал олгохо, тэдэнэрые али болохоор урмашуулха, хоорондонь социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, түл олоор абахын түлэ искусственна арга хэрэглэхэ, үрэжүүлгын пунктнуудые олоор бариха, заһабарилха гэжэ оролдохобди. Малшадай хэһэн ажалай дүн саг соогоо хододоо согсологдожо байдаг. Мүрысөөндэ илажа гарагшадта колхозой правлениин, парткомой, профкомой дамжуулгын Улаан вымпел, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдана. Мүн ажалай түрүүшүүлэй хүндэлэлдэ нютагай түб һууринда Ажалай алдар солын туг үргэгдэнэ.

Манай ажалша коллектив түрэл республикынгаа алдарта 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илагшадай тоодо оролсожо, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһандаа урмашан, саашадаа бүри һайнаар хүдэлхын, 1983 ондо үшөө ехэ амжалта туйлахын түлөө оролдохо.

П. АМАГЫРОВ,
колхозой түрүүлэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Коммунизм» колхозой хонишод «сагаан алта» суглуулха хаһадаа сэхэл эмхитэйгээр хүрэжэ гуримтай. Эдэнэр һайн шанартай нооһо хайшалжа абадаг юм. Тиимэһээ энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ арбаад үдэрэй туршада дүүргэдэг байна.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

БИДЭНЭЙШЬЕ ХУБИТА БИИ

Хонишодой ажалай хүндэ хүшэр байһаниинь мэдээжэ ааб даа. Манай эндэ хонидые бэлшээхэ тала дайдын элбэгшье һаа, зунай үедэ хуу тойроод тарялан, сабшалан болошодог. Тиимэһээ илангаяа нажарай сагта хонидһоо ехэ холодонгүй дахаха баатай болодогбди. Хэрбээ энэ мэргэжэлые шэлээл хадаа жэлэй дүрбэн сагта даалгагдаһан отарынгаа эхэ хонидой ашаг шэмыень дээшэлүүлхэл гэжэ оролдожо хүдэлхэл хэрэгтэй ха юм. Эндэһээ ямаршье ондоо «нюуса» арга бидэндэ байхагүй. Мал хараха гээшэ хара хүлһэсэ гамнангүй хүдэлхэ ажал шуу.

Би гэр бүлөөрөө хори шахуу жэлдэ хонин һүрэг эрхилжэ ябанаб. Энэ үе соо хонишоноор хүдэлжэ байхадаа олон юумэ үзэгдөө, баярлахашье, бахархахашье сагууд ушарагдаа. Илангаяа үнгэрһэн хэдэн жэлэй малай үбэлжэлгэ малшадые нилээд тухашаруулһан. Хэды хүндэ хүшэр байдалай тохёолдоошье һаань, бригадын гэшүүд урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатай дабажа гараа гэжэ хэлэхэ байнаб. Юрэдөө, ямаршье сагта өөһэдөөл хонишод урдахи харюусалгаяа оройдоошье мартангүй һайсахан ойлгоод хүдэлөөд байбал, амжалта заатагүй туйлаха ха юм.

Манай колхозой түрүү хонишод Социалис Ажалай Герой Г-С. Г. Цыремпилова, Х. Ч. Дымбрылов болон бусад түхэреэн жэл соо ажалайнгаа эршые заахашье һуладхангүй хүдэлхэдөөл, тогтууритай һайн үрэ дүн туйладаг. Һүүлэй арба гаран жэлэй хугасаа соо бидэшье гэр бүлөөрөө жэл бүри баһал алгадгүй зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга түлжүүлнэбди.

Зарим нэгэн лагаад жэл бүри олон хурьга абажа түлжүүлдэг, ехэ нооһо хайшалжа абадаг юм гэжэ һанажа болохо. Тиимэһээ энэ асуудалда харюусахын түлэ би өөрынгөө хүдэлмэри дээрэ тобшохоноор тогтохо хүсэлэнтэйб.

Бидэ хонидой адуулгада онсо анхарал хандуулнабди. Илангаяа зундаа, намартаа тэдэнине үглөөгүүр шадаал һаа, эртэ гаргажа, үдэшын харанхы болотор бэлшээхэдэл, эхэ хонид һайн сададаг, хүсэ шадалаа нэмээдэг, таргалдаг ха юм даа. Тиигээдшье манайхин жэл бүри хонидойнгоо. хурьгадайнгаа үбэлдөө эдихэ үбһэ, зелёнко өөһэдынгөө хүсөөр сабшажа, хуряажа абадаг заншалтай. Манай бригада жэлдээ дунда зэргээр 300—400 центнер үбһэ, 600 центнер зелёнко бэлэдхэдэг байна.

Хурьгадые олоор абаха гэбэл хонидоо үрэжүүлгэдэ һайнаар хэ ёһотой. Эмэ малаа ороондо ха гээшэ хонишодой тон хүндэ лынь болодог. Тиимэһээ энэ салгатай хаһадаа эртээнһээ бэл тэрэнээл эмхитэйгээр үнгэргэх ашаг үрэ ерэдэг ха юм.

Һүүлээрнь түл абаха хаһадаа эртэнһээ бэлдэдэгбди. Хурь гаража захалхада бригадынга шуудтэ ажалыень хубаарилжа хэдэ һайн байдаг. Хурьгашад жэ эхилһэнһээ хойшо түл аба дүүрэтэр ахалагша хонишоной налта, хүтэлбэри доро ажал юм.

Гансашье хурьгадые олоор үхэл гарзагүйгөөр томо болго гадна, тэдэнине шадаал һаа, хүшэлүүлхэ, тобир сула, ехэтэй болгоод, эхэһээнь һал тушааха гээшэ айхабтар шухала һанагшаб. Жэжэ, үлбэр, муу хү эхэһээ һалгаагдаад байхадаа ядардаг гээшэ.

Абаһан хурьгадаа гарза хо гүйгөөр томо болгожо, тушааха шэ хонишодой нангин уялга м

С. БАЛЬЖИ
ахалагша хониш

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажахын дүршэлтэй хонишодой нэгэн Дымбрылма Хандажаповна Дымбрылова ажал хэрэгээрээ хэлээд суурхаһан. Тэрэ өөрынгөө хани нүхэр Ханда Чойдоновичтой хамта эхэ хонидые харууһалдаг юм. Байгша ондо энэ бригадынхид зуун эхэ хонин бүриһөө 111 хурьга түлжүүлһэн, хонин бүхэнһөө 3,8 килограмм нооһо хайшалһан байна.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ҮРЭЖҮҮЛГЭЭ ҺАЙНААР ҮНГЭРГЭБ

Эхэ хонин бүриһөө хурьга абахал гээ һаа, үрэжүүлгэеэ һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэй. Урдахи харюусалгаяа һайса ойлгоод, даалгаһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө оролдоод, үдэр бүри хара хүлһэеэ гаргажа, бүхы бии байгаа дүршэл шадабаряа зорюулан хүдэлбэл, ямаршье хонишон ажалдаа амжалта заатагүй туйлахал гэжэ һанагшаб.

Би түрэл колхоздоо арбан гурбадахи жэлээ хонин ажалда хүдэлжэ ябанаб. Энэ хугасаа соо яһала дүршэл шадабаритай болоо хүн аабзаб. Хэдышье энэ талаар дүршэлтэй болоошье һаа, ажал хүдэлмэридэмнай элдэбын хүндэ хүшэр ушарнууд дайралдана.

Хэнэйшье мэдэһээр, малшадай ажал хүдэлмэринь харюусалга ехэтэй ха юм даа. Илангаяа эхэ хонидой отара даадаг хүнүүдэй ажал нилээд хүндэшэг гээшэ. Жэлэй ямаршье сагта хонидоо шадажал адуулхада хүсэ шадалаа алдадаггүй бшуу.

Илангаяа бидэ хурьгадаа эхэһээнь һалгаажа тушааһанайнгаа һүүлээр хонидоо һайн бэлшээридэ адуулхые оролдодогбди. Зунай үедэ тэдэнээ үглөөнэй, үдэшын һэрюундэ бэлшээхэдэмнай, түргөөр таргалдаг, хүшэлдэг гээшэ. Манай бригадынхид эдэ бүгэдые хараада абан, һүрэгөө эртэ үглөөнһөө һүниин харанхы болотор адуулдаг, үдын халуунда ойро зуурахан саг соо хүргүүлхые оролдодог. Хэрбээ эхэ хонидоо үрэжүүлхэ болоторoo хүшэлүүлжэ, таргалуулжа шадаагүй һаа, һүүлдэнь ямаршье амжалта туйлахагүйш.

Бидэ жэл бүри эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ харюусалгатай хүдэлмэридөө һайн бэлэдхэлтэйгээр хүрэжэ ерэдэгбди. Тиигэншьегүй аргагүйл даа. Юуб гэхэдэ, энэ шухала кампаниия хайша хэрэгээр үнгэргэбэл, үбэлынь хурьган абтахагүй ха юм. Тиимэһээ манай бригадын гэшүүд энэ хаһын хэды ехэ удха шанартай байһыень гүйсэд мэдэрдэг, ойлгодог.

Манай отарын эхэ хонид мүнөө жэлдэ хоёрдохёо август һарын тэнгээр үрэжүүлэгдэхэ юм. Би өөрөөшье, минии нүхэр Дымбрылма Хандажаповнашье хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлдэгбди. Колхозоймнай мэргэжэлтэд маниие жэл бүхэндэ Петропавловкада үнгэргэгдэһэн техник-үрэжүүлэгшэдэй мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ үдэ-рэй һуралсалда абааш Бидэ эндэ мүн лэ ша та тушаажа, үнэмшэлэ дагбди.

Түрүүшынхээ ажа байһан бэшэ хадаа эн рюусалгатай хүдэлмэ һайсахан бэлдэгшэбди, ктаяа заһабарилдагбди зинфекци хээд, сагаа бди. Бидэндэ хүсэд х зэр зэмсэгүүд бии Игэжэ ерэхэ жэлэйнгэ абалгада бэлдэдэгбди.

Ажахынгаа гол б болохо хонин һүрэгые шадань олошоруулхын искусственна аргаар жүүлгэ хэхэ гээшэ тон дамтай үндэһэ һуури дана бшуу. Энэ түрүү арга ажалдаа үргэнөө рэглэһэнэй ашаар б мнай жэл бүхэндэ зуу зэргэдэ гарадаг. Тодо бол, 1970 онһоо хойшо бүри зуун эхэ хон зуунһаа дээшэ хурьга бди.

Өөрынгөө гараар ажалайнгаа аша үрые дөөрөө харахада ү байдаг. Манай дунда наi зэргэдэ гарадагү нишод яһала бии. Э бидэнтэй адли эрхэ б да хүдэлжэ байгаад, дэ имэ дүнтэй юм, ойлгогшогүйб. һанахада, эдэ хонишод даа хайша хэрэгээр на бшуу.

Хэрбээ хонидоо тар жа шадаагүй һаа, дэнь нимэ мал ороонд доггүй байна. Мүн лөөгүүр ототой хонидые дэрхэ хүдэлмэреэ ж гүй һайнаар ябуулха той. Бидэ отарынгаа гаран хонидые хоёр болгожо хубаагаад, ототой хонидые б 3—5 хуса табидагбди, гэжэ ажалаа зохёохо өөһэдтэмнай һайн б Имэ арга хэрэгл ашаар үдэр бүри 40 хонин хүрэтэр илгажа, жүүлдэгбди.

Тобир тарган хони зээдэшье олоороо о болодог. Бидэ эхэ х искусственна аргаар жүүлхэ хүдэлмэреэ б болзорто һайн шан гаар үнгэргэхые орол бди.

Мүнөө отарымнай дой хүшэ тамирынь Зүгөөр пунктдамнай хан заһабарилга Тэрэнээ үрэжүүлгын тэр бэлэн болгохоор раалнабди.

Х. ДЫМБРЫЛ
ахалагша хониш
техник-үрэжүүлэ

ТОМОДХОХОДО АШАГТАЙ

Һүүлэй жэлнүүдтэ колхознай хони үсхэбэрилгэ һалбаряа томодхожо, ашаг үрыень эрид дээшэлүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулжа байна. Манай ажахын мэргэжэлтэд, хонишод республикынгаа колхоз, совхозуудта ошожо, дүй дүршэлтэйнь, онол аргануудтайнь танилсаа. Игэжэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри эрид ябуулһанай удаа ажахынхиднай эхэ хонидой гурбан отара томодхоһон байна.

1978 ондо эндэмнай эхэ хонидой томодхогдоһон бригада түрүүлэн байгуулагдаа һэн. Тэрэниие намда даалгажа үгөө бэлэй. Хонидой байха байранууд зэргэлүүлэн шэнээр баригдаа. Тиигэжэ эндээ хурьгадые абажа түлжүүлдэг болообди.

Хонишодой бригадануудые томодхоходо яһала ашаг үрэтэй гэжэ һанагдана. Жэшээлхэдэ, томодхогдоһон бригадын хонидой байранууд соо электро-калорифернууд болон уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые тодхоходо, тэдэниие олон ондоо газарта, нэжээд отаранuудта табиһанда орбол, гаргашань хэды дахин бага боложо үгэдэг байна.

Мүнөө манай коллективтэ 1900 эхэ хонин даалгагданхай. Комплексымнай дэргэдэ бэлшээриин ехэ газар бии, мүн орооһото болон тэжээлэй ургамалнуудые тариһан поли нэмжыдэг. Эндэһээ һүрэг хонидтоо хүсэд хүрэхэ тэжээл ядамаггүй суглуулнабди. Зундаа комплексын гурбан һүрэг дүтэхэнэ байрладаг юм.

Байгша ондо бригадамнай зуун эхэ хонин бүриһөө 99 хурьга абажа түлжүүлээ, хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 3.5 килограмм нооһо хайшалжа тушаагаа. Энэ туйлаһан амжалтамнай яһала эрхим дүн гэжэ тэмдэглэхэ байнабди.

Олон хонидые харууһалха гээшэ харюусалгатайшье, хүндэтэйшье хэрэг гээшэ. Тиимэһээ эндэ дүршэл шадабаритай малшад хүдэлхэ болоно. Би өөрөө хонин ажалда яһала олон жэлэй хугасаа соо хүдэлнэб. Ушар имэһээ энэ гурбан отарые намда даалгажа үгөө гэжэ ойлгогшоб.

Ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй найдаһан найдабарииень ажал хэрэгээрээ харюулхын түлөө хододоо оролдожо ябагшаб. Минии даадаг бригадада үшөөшье ехэ амжалта туйлаха арга боломжо бии. Тиимэһээ өөһэдтөө бии байгаа дутуу дунданuудаа усадхажа, колхозойнгоо гол баялигые саашадань хүгжөөхын түлөө оролдохобди.

Саашадаа бидэ ажалаа бригадна аргаар эмхидхэжэ, бүри үндэр дүн туйлаха аргатай болохобди.

Д-С. БАТУЕВ,
эхэ хонидой комплексые даагша.

МҮНӨӨДЭРЭЙ ЭРИЛТЭЭР ХҮДЭЛХЭ

Ажахымнай гол һалбаринь хонин һүрэг гэжэ тоологдодог. Тиигээдшье хонин ажалһаа абтадаг продукци — мяхан, нооһон мүнөө үедэ ехэл үндэрөөр сэгнэгдэдэг болонхой. Хүдөө ажахыда үйлэдбэрилдэг бүхы продукциин 81 процентнь энэ һалбариһаа абтана.

Һүүлэй үедэ хонин һүрэг эрхилхэ хэрэгтэ гүрэн түрэмнай хододоо анхаралаа табидаг, энэ һалбарине хүгжөөлгэдэ ехэхэн туһаламжа үзүүлдэг болонхой. Эдэ бүгэдын ашаар колхоз, совхозуудта, тэрэ тоодо манай ажахыда хонидой тоо толгой олошоруулагдаа, тэрээнһээ абтадаг продукци зарим тэды нэмээгдээ, нарин нооһотой һайн үүлтэрэй хонид бии болгогдоо.

Колхознай һүүлэй 2—3 жэлэй хугасаа соо урда жэлнүүдтэ орходоо нилээд олон түл абаад, түлжүүлжэ эхилэнхэй. Мүн нооһо абалга 10 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Энэ туйлаһан амжалтамнай манай ажахын хонишодой үдэр бүриин оролдолгын аша үрэ болоно.

Байгша ондо хонишодой 6 бригада «зуутанай» зэргэдэ гараа. Тэдэнэй дундаһаа С. Ч. Бальжиев, Х. Ц. Дымбрылов, Г-С. Г. Цыремпилова, Ч-С. Д. Дымчиков болон бусад зуун эхэ хонин бүриһөө 100—120 хүрэтэр хурьга гарза хоролтогүйгөөр томо болгоһон, хонин бүриһөө 3,5—4,3 килограмм нооһо хайшалһан байна.

Ямар арга хэрэглэһэнэй ашаар эдэ хонишод хурьга олоор абанаб гэхэдэ, эхэ хонидые һайнаар, зүбөөр харууһалһандаа, эдеэлүүлһэндээ, эдэнээ зүбөөр үрэжүүлһэндээ, хурьгадаа абаха харюусалгатай хаһала эмхитэйгээр үнгэргэһэндөө, һүүлдэнь түлөө саг соонь эхэһээнь һалгааһандаа, үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэһэндээ имэ үрэ дүн туйлаа ха юм. Тиигээдшье манай хонишод гэр бүлөөрөө хүдэлдэг юм. Игэжэ ажаллахадаа даалгагдаһан отарынгаа хонидые һайнаар, ёһоор харууһална бшуу.

Ажахымнай зооветеринарна мэргэжэлтэд, хонин һүрэг эрхилэгшэд эмэ малые үрэжүүлхэ хүдэлмэридэ эртээнһээ бэлдэдэг, тэрэнээ зүбөөр эмхидхэдэг байна. Отара бүхэндэ 30—60 гектар зелёнкын поли үгтэнэ. Үрэжүүлгын үедэ тэндээ эхэ хонидоо оруулжа адуулхадамнай хүсэ шадалынь хараа байса нэмэнэ, түргэн ототойшье болоно. Игэжэ энэ харюусалгатай хаһала эмхитэй һайнаар, 20—25 үдэрэй туршада үнгэргэдэгбди. Техник-үрэжүүлэгшэдээр ахалагша хонишод өөһэдөө хүдэлдэг.

Эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлдэг пунктнууд бригада бүхэндэ бии. Зарим хонишодой пунктнуудые шэнэлхээр болоо. Тээд энэ асуудалые колхозой правлени зүбөөр шиидхэхэ аабза гэжэ найдагдана.

Нёдондо намар эхэ хонидоо үрэжүүлхэ даабаряа дүүргэжэ шадаа һэмди. Энэ хэрэгтэ өөһэдөө хонишод ехэхэн оролдолго гаргаа. Бүхы отаранuудай пунктнууд зэр зэмсэгүүдээр, материалнуудаар, шэрээр гүйсэд хангагдаа бэлэй. Районой племпредприяти манай ажахыда филиал нээжэ, тэндээ һайн үүлтэрэй хусануудһаа абаһан шэнэ үрэһөөр отаранuудыемнай хангадаг байна. Энэшье жэлдэ игэжэ хүдэлхөөр харааланхайбди.

Колхозой мэргэжэлтэд, хонишод байгша оной ээлжээтэ энэ харюусалгатай хаһадаа һайнаар бэлдэхэ ба тэрэниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэ мүнөөнһөө һаналаа хандуулха ёһотой. Энэ шухала кампаниия түрүүшынгээ жэл үнгэргэхэеэ байһан бэшэ хадаа тэрэнээ жэншэдгүй һайнаар бэлдэжэ үнгэргэхэ аабзабди гэжэ һананаб. Байгша ондо бүхы эхэ хонидоо, наһаяа хүсэһэн эмэ зуһагуудаа заатагүй хоёр дахин үрэжүүлхэбди. Игэжэ ажаллахадамнай ашаг үрэнь дээшэлнэ бшуу.

Мүнөө ототой хонидые бэдэрхэ хусануудые, эхэ хонидоо һайн бэлшээридэ адуулнабди, эдээндэ белок ехэтэй нэмэлтэ тэжээл үгэлсэнэбди. Игээд пунктнуудаа заһабарилжа, сагаадажа эхилхэмнай. Колхозой барилгын бригадынхид отаранuуд дээгүүр ябажа, ехэ заһабарилгыень хэхэ юм. Өөһэдөө хонишод бага-сага юумэнүүдээ шэнэлхэ, сагаадаха ёһотой.

Энэ харюусалгатай хаһын эхилхэдэ, пунктнууд дээрэ нэгэ-нэгэ хүдэлмэрилэгшэниие хамһалсахыень эльгээдэгбди. Үрэжүүлгын үедэ мэргэжэлтэдэй зүгһөө хиналта һайса табигдадаг. Ототой хонидые бэдэрхэ гээшэ тон хүндэ ажалайнь нэгэн байһаар. Тиимэһээ энэ хүдэлмэридэ туһалагшадые олоор табихада хонишодто һайн байдаг шуу. Хэрбээ бригадада хүн үсөөрөөд, ототой хонидые саг соонь үрэжүүлжэ шадаагүй һаа, энэ харюусалгатай хаһа ехээр унжагайржа, олон хонид һубайржашье болохо ха юм. Тиимэһээ энэ хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулдагбди.

Хонидой түл абаха хаһые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ гээшэ мүн лэ ехэхэн удха шанартай. Олон хурьгадые абажа шадабал, хонин һүрэгөө ерэхэ жэлдэ ашаг шэмэ ехэтэй эмэ түлгэ, зуһагуудаар шэнэлжэ, саашадаа бүри ехэ амжалта туйлаха үндэһэ һуури байгуулха болонобди.

Эхэ хонидой отаранuудые даагшад хурьгадай гарахаһаа урид хэрэгтэй бүхы юумэеэ түгэс бэлдэдэг гуримтай юм. Хурьгашадаар хүдэлхээ нютагаймнай хүнүүд һайн дураараа отаранuудта ошодог. Һүүлэй жэлнүүдтэ бидэ ондоо тээһээ сакманщигуудые бэдэрхээ болинхойбди. Хурьгадай гаража захалхаһаа хойшо һүниндөө харуул эмхидхэхэдэ һайн байдаг. Олон жэлэй ажаглалтаар харахада, һүниин тэнгһээ хойшо хурьгад олоор гарадаг байха юм. Энэ үедэ һүниин харуулда байгшад эхэ хонидой түрэхэдэнь туһалха, һүүлдэнь хурьгадыень эхэдэнь долёолгохо, хүхүүлжэ уурагтань садхааха хэрэгтэй. Игэжэ абтаһан түл саашадаашье һайнаар тэнжэдэг байна. Боргожоһон хурьгадта түрүүшын үдэр толгой бүридэнь 20—30 грамм уһантай холиһон обёосой гурил, набша намаатай һайхан үбһэ үгэжэ эхилдэгбди. Һүүлдэнь эдэниие эдидэг болоходонь, үбһэ, талха тариянай зүйл хоёр дахин нэмээдэгбди. Мүн хурьгадай эдихэ дабһан, мел, бүлеэн уһа таһалгаряагүй байлгагшабди. Үшөө лепёшко бэлдэжэ үгэлсэдэгбди. Игэжэ һая гараһан хурьгадаа һайнаар хооллуулхадамнай, тэдэ түргэн торнино, томо болоно бшуу.

Хурьгадай томо болоходо, байра соо ууҗам ехэ таһалга түхеэрээд, тиишэнь тэдэнээ оруулжа харууһалнабди. Манай ажахын хонишод эхэнүүдыень үни удаан байрадань байлгадаггүй. Тиимэһээ тэдэниие хурьгадтайнь хамта газаашань гаргажа, хашаагайнгаа үбэртэ түхеэрһэн хорёонууд соо оруулжа эдеэлүүлдэг юм. Һүүлдэнь саһанай хайлаһанай хурьгадайнгаа һара тай болоходонь, нийлүүлээд, бэлшээжэ дэгбди.

Энэ жэлэй хабар хүйтэн байжа, хурь эхэтэйнь хамта оройшо лотор бэлшээжэ шад бди. Игэжэ харууһа мнай үбһэ тэжээл гаргашалагдаа.

Эхэ хонидые искусс аргаар үрэжүүлхэ, хурь абалгые эмхитэйгээр үнг гээшэ хонишодой шу шухала асуудалнууд б Энэ харюусалгатай х дэй ямараар ябуулаг һаа ерэхэ жэлэй түсэб барилнууд дүлдыдаха Манай ажахын хон үшөөшье ехэ илалта ха арга боломжо захаһ гээшэ. Тиимэһээ һая ни үсхэбэрилгэдэ байһ туу дунданuудаа усадхажа, энэ һал түргэн саашадань х хын түлөө оролдохо бди.

В. ДОРЖИ
ахамад зоотех

Энэ хуудаһые манай корреспондент Д. Д КОВ бэлдээ.

ГАЛТА ОДОНОЙ ГЭРЭЛ

Манай үеын хүн

БУХЭЛИ һүни үгы байһанаа, үглөөгүүр эртэшэг Роза Базар хоёр гэртээ орожо ерэбэ. Шэг шарайнуудтань эсэһэнэй тэмдэг элихэн үзэгдэжэ байгаа һэн. Розын түхэрсэн сарюун шарай хара һүүдэрээр хушагдаһан шэнги хүлһэндөө нороһон, һамнагдаагүй үһэнэйнь мүр дээгүүрнь һанжанхай, нюдэнэйнь гал һуларһан шэнги харагдана. Хубсаһанһаань тэшаагай шэбхын, малай амилай үнэр үзэгдэнэ.

Столдоо һуужа, амтатай эдеэ барьяад, һүтэй һайхан сайгаа уужа, ангаһан амаяа дэбтээжэ һуухадаа, Роза одоолшье эсэһэнээ мэдэржэ, тархияа дэрэдэ хүргэбэл, бүхөөр унташаад байһанаа тухайлбашье, үнгэрһэн сүүдхэ соо аяар 31 хурьга абаабди гэжэ һанахадаа, шэнэ хүсэ нэмэһэн шэнги болоно.

— Тэрэ урда байра соохи хонимнай юумэ эдихээ болёод байнал. Яаха зонбибди?—гээд Базарынь абяа үгэжэ, бодолынь таһалдуулба.

— Хари, эм шудхаха, тарилга хэхэ болоо хабди. Үдэшэлэн тэрэ пеэшэнүүдээ түлихэ болоо. Түлеэн бии һэн гү?—гээд, Роза Бубеевна нүхэр тээшээ харана.

— Би байха... Байза цистернэ соогоо уһа гаргахамни. Хонидтоо үбһэ тараахаб. Ши нэгэ зуура һажаад абал даа. Мүнөөдэршье амар заяа үзэгдэхгүй хабди. Баһал сүлөөгүй үдэр болохонь ёһотой,— гээд Базар хубсаһаа үмдэжэ, газаашаа гараба.

Гэрһээнь хэдэн зуугаад метрэ оршодог худагта Базарай дүтэлжэ ябахада, Роза баһал телогрейкээ хэдэрээд, түргэн гараба. Газаа сэлгеэн. Зүүн урда хаданууд дээрэ һанжаһан үбэлэй наран һулахан элшэнүүдээ сасажа байба.

Хойноһоонь обёоржо хараһандань, Базарай гэшхэлсэ нэгэл аалин, хүлынь хүндэшэг, нилээдгүй эсэһэн шэнжэтэйгээр үзэгдэнэ. «Баарһамни, ядалдаа хаш даа. Намдашье хүнгэн бэшэ. Байза, ерэхэдэнь гэртээ ерожо багахан зали аба гэхэ болоо» гэжэ бодоһоор, үглөөгэй сэбэр агаар сээжэ дүүрэн амилжа, хурьгадай хашаа тээшэ ошобо. Игэжэ сэдьхэлээ ханахын тула Роза Бубеевна амарһан нюдөөр ажалаа үшөө нэгэ шэрбээд абадаг заншалтай юм. Эгээл тэрэ февралиин нэгэ үглөөгүүр Роза иимэ олон хурьгадай абтаһанда баярлажа, эсэһэнээшье мартаад ябаа бшуу. Ажалай абьяас охин гээшэмнай иимэл даа.

Эдэ ажалша малша айлай бүхы наһан хонин ажалтай холбоотой. Хонишоной бүлэдэ ехэ болоо, залуугаар һубай хони хараа. Гэр бүлэ болоходоо, эхэ хонидой отара даажа абаа. Тэрэ гэһээр хори гаран жэлэй үнгэрөөд байхада, мүнөө Роза Бубеевна Содбоева республикын габьяата малшан, нэгэдэхи классай хони үсхэбэрилэгшэ, техник-үрэжүүлэгшэ, ноохоной классировщик мэргэжэлтэй болонхой ябана.

Игэжэ энэ эхэнэрэй өөрынгөө ажалаар дабажа гараһан ургалтынь табсангууд тэрээнэй жэл бүри түйладаг үндэр үрэ дүнгүүдээр бүхөөр түлгалагданхай гэхэдэ алдуугүй. Дүй дүршэлөөр нилээдгүй баян болоһон Роза бүхы ажалаа уридшалан түсэблэдэг, шухала кампанинуудые ямар бэлэдхэлтэйгээр, хайшан гэжэ үнгэргэхэеэ табан хурган шэнгеэр мэдэдэг гээшэ. Хонидые үрэжүүлхэ, түл абаха үедэ үргэлжэ нойро ба эдеэ хоолоо мартаха шахуугаар ажалладаг гэхэдэ алдуугүй.

Ганса энэ бэшэ. Тэрээнтэй суг ажаллаһан хүн бүхэн энэ эхэнэрэй абари зангай онсо шанарые һайн мэдэхэ даа. Жэшээлхэдэ, ажалай үдэрэй гурим сахиха талаар ямар нарин гээшэб, тэжээлээ алмахын хойноһоо шэшэржэ байбашье, хурьгадаа түргэн томо болгохын тула гэртэхи бүхы саахараа хурьгадтаа эдюулхэдээ тунхарихагүй. Хашаа соогоо унжэхэл. Ишэ тиишээ ябалгые үлүүдэ тооложо, жэлдээ нэгэ дахин үгтэдэг амаралтыешье тоодоггүй. Хонин бүхэнэй хойноһоо хёрхо нюдэеэ алдангүй табижа, саг соонь туруусынь тайраха, нюдэнэйнь ноохо хиргажа абаха, шухала сагай ерэбэл, ветеринарай орондо ветеринар болодог тухайнь олон баримтануудые мэдэхэ хүнүүд хэлэхэл байха. Эгээл эдэ мэтэ бэе бэетээ нягта холбоотой онол аргануудһаа хонишоной мэргэжэл шадабари бүридэнэ гээшэ.

Үнгэрһэн апрелиин эхээр үглөөгүүр газаа хүйтэрхэ, һалхилха байһан тухайнь радиогой хэлэхые дуулаад, тэрэ үдэртөө хонишон ехэ һанаа үнөөндэ абтан ябаба. Хэдэн жэлэй саана болоһон нэгэ иимэ ушар баһал тэрэнэй ухаанһаань гарадаггүй.

Январиин тэрэ үдэр үглөөгүүр аали намдуу байһан юм. Нүхэрынь Базарай боро гүүлэжэ нэршэһэн морёо эмээллэжэ унаад, хонидоо туужа бэлшээридэ гараба. Харин үдэһөө хойшо тэнгэриин шарай эгсэ муудажа, хээрэ ябаһан мал үбэлэй шуурган һалхинда хүсэгдэбэ. Газар тэнгэри хоёр ниидэһэн шэнги боложо, хонидоо гэр тээшээ залаха, тогтоохо арга үгэбэгүй. Һүрэгынь һалхи уруудан ябаһаар, гэнтэ мэдэхэдэнь Харууһан горхоной үндэр ганга эрьедэ ерэшөөд байба. Энэ үедэ заямха дээрэхи хүн зон талада гаража, хонишондо туһалха гэхэдээшье бирабагүй. Урдаа хоёр алхын газарта байһан юумэ харахагүй һалхин шуурганда хаана ошохобши! Имагтал үглөөгүүр тээшэ һалхинай намдахалаар хүнүүд тала руу таража гараа бэлэй. Ганга эрье доро хонидтоёо хороод байһан Базар Сагакшинович тэрэ һүни элдэб муу бодолдошье абтажа, олон юумэ һанаандаа оруулаа. Һалхи шуурганай эшхэрээн доро гэнтэ үни холо үнгэрһэн, сэрэгэй албанда байхадань ушарһан нэгэ үдэр һанаандань ороходол гэбэ.

Наратай үдэр нүхэдтэеэ хамта десантник Будаев аэростат соо һуужа, дээшээ дэгдэбэ. 800 метр дээрэһээ тэрэ хоёр хүнэй хойноһоо доошоо дэбхэрбэ. Түрүүшээр юумэн бараг шэнги байгаа. Зүгөөр десантник гэнтэ хүйтэн амисхаалтай агаарай эрьюулгэ соо орошобо. Агаар тэрэниие парашютайнь хажуу тээшэнь туужа шулуун хаданууд тээшэ абаашахаяа һанаба. Парашютдайнгаа ооһороор хэды жолоодоторнь үрэ гаранагүй, газар түргэн дүтэлжэ байба. Эгээл эндэ мүнөө һанахадань, хуухын үһэн заригад гэхэдэл гээ һэн. Зургаадахи һүрэлгын һүүлээр тэрэ госпитальдо орсһониинь гайхалгүй.

Энээнэй һүүлээр сержант Будаев үшөө 25 дахин самолёдой борт дээрэһээ доошоо дэбхэрэн бууһан. Эгээл энэ ушар ганга эрье доро хонидтоёо хоножо байхадаа, тэрэнэй толгой соо дэмы ороогүй.

Оройдоо хэдэхэн хонидоо алдаад, хүнүүдэй туһаламжаар отараяа гэртээ асарһан хойноо халуун хоол эдиһэнэй, дулаасаһанай һүүлээр унтажа хэбтэхэдэнь, Роза Бубеевна удаан саг соо нүхэрэйнгөө хажууда анирүй һууба. Ухаан бодолдонь нүхэрэйнь ондоо шарай гэнтэ бии болоходол гэнэ. Сэрэгэй албанһаа ерэһэн залуу десантник хүбүүнэй зүрхэ сэдьхэлыень ээлдэг болоһоноо, хуби заяагаа хайшан гэжэ холбоһоноо элихэнээр һанажа һуугаа.

Теэд мүнөө юушье мэдээгүй ябатар тэрэ гэһээр аяар 25 жэл үнгэршоол! Элдэб саг дайралдаа. Хүл дээрээ гаража ябаһан найман үхибүүдынь һанаа сэдьхэлынь ханаана. Мүнсөө тэрэнэй бүлэдэ өөһэдын багша, фельдшер ба бухгалтершье бии. Гансал одхон жаахан Люба басаган эрхэлэн эхэ эсэгын зүрхэ сэдьхэлые дулааханаар жэгнэдэг.

Үшөө эдэ жэлнүүдтэ колхозой хонин һүрэг олошоруулхын түлөө хэды ехэ ажал хэһэнээ һанаандаа оруулба. «Минии — нэрэ, шинии — хара хүлһэн. Ажалай эхэнхи хүшэр хүндэ хубиие эрэ хүнэй шинии толгой дээрэ буудаг ха юм даа, нүхэрни» гэһэн бодолдо абтажа, Базараа урихаһаар харан һууна. Аюулта һүниин һүүлээр нүхэрэйнгөө херлашаһан шарай, хүлдэһэн хасарнуудые шэртэнэ. Зөөлэхэнөөр эльбэхэ дуранинь хүрэнэ.

Зүб лэ даа. Гэрэй ээн Базар ахалагша хонишон бэшэшье һаа, ажалай хүндые бэе дээрээ даажа абадаг ааб даа. Хонидые адуулха ажал — тэрэнэй, һүхэ барижа. Байра байдалаа һэльбэхэ заһабарилха, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри баһал тэрэнэй даадаг хэрэг. Үшөө үхибүүдээ дахуулжа, хара ажалда, дүй дүршэлдэ түхэрээн жэл соо һургана ха юм.

Тэзсгэн хабарай хагсуу нэгэ хүйтэн үдэр Харууһанда малшадай үнинэй хүлеэһэн хэрэг бэелүүлэгдэжэ, ехэ баяр болоо юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, эндэнь шэнэ магазин нээгдээ бшуу. Энэ ушараар Роза Бубеевна үлүүгээр баярлаһан байжа болоо.

Үбэл ябахадаа тэрээнтэй хамта ошожо, шэнэ барилгые хараа һэмди. Торхонь баригдажа, һая хушагдаһан, юрэдөө сэхыень хэлэхэдэ, хэхэ, бүтээхэ ажал ехэ байгаа бэлэй. Зүгөөр тиихэдэ энэ эхэнэр хабартаа магазинай нээгдэжэ болохо байһан тухай хүлеэнгеэр хэлэжэ байгаа. Сүлөөгүй хаһа соогоо юундэ энэ магазинда интэрээ оролсохо, һанаашархаха болоо юм гэжэ һанахаар бэзэ. Энэнь шалтагаантай байхэ. Ушарынь гэхэдэ, Онёо ба Харууһан гэжэ хоёр голнуудай хоорондо оршодог һунгуулиин округэй малшад нүхэр Содбоевае Баргажанай районно Советэй арадай депутадаар гурбадахияа һунганхай ха юм. Тиимэһээл Ольтирогой малшадай депутат зонойнгоо аша туһада һар-шэрхэн ажал ябуулжал байдаг. Урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлдэг гэхэ гү, али зориһоноо абажал һаладаг зан абариинь онсо шанар зондо һайшаагдадаг гээшэ. Магазин нээлгэшье тэрэниие гэршэлнэ.

Хабар, намарай үедэ, уһанай үерлэхэдэ депутадай оролдолгоор заһуулһан хуушан хүүргэнь ехэ шухала болодог. Харин Роза Бубеевна шэнэ хүүргэ барюулха тухай ябуулга хэжэ байһанаа хэлээ һэн. Игэжэ хожомой байдал хаража ябадагынь ехэ туһатай.

Май һарын сэлмэг һүни тэнгэри хойгуураа сайжа байба. Агаар сэбэр, газаа һэрюухэн. Ургамал ногооной үнэр анхилна. Толгойгоо үргэхэдэ, шанха дээрэ ялагар одо мүшэд захагүй замбуулинаар таран бэлшэжэ ябаһандал, өөһэдынхеэр аниб-ониб гэлдэнэ.

Н. ГАЛДАНОВ.

СЭДЬХЭЛ ХАНАНГИ...

Үнгэрһэн 60 жэлэй туршада республикымнай ажалшадай түйлаһан амжалтанууд асари ехэ. Энээниие Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музей соо эмхидхэгдэһэн арадай ажахын түйлалтануудай выставкэ үшөө дахин гэршэлэн харуулна. Мүнөө эндэ хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албанай хүгжэлтэ тухай выставкэ дээрэһээ хэгдэһэн тэмдэглэлиүүдые уншагшадтаа дурадханабди.

Мүнөө республикымнай район бүхэндэ ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинууд хүдэлнэ, тэдэнэй материальна үндэһэ һуури жэлһээ жэлдэ бэхижэнэ. Хүн зондо байгша ондо аяар 647 зүйлнүүдээр туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Ганса 1982 ондо хэрэглэмжэ хангаха шэнэ 40 зүйл нэбтэрүүлэгдээ.

...Мүнөө республикымнай район бүхэндэ ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинууд хүдэлнэ, тэдэнэй материальна үндэһэ һуури жэлһээ жэлдэ бэхижэнэ. Хүн зондо байгша ондо аяар 647 зүйлнүүдээр туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Ганса 1982 ондо хэрэглэмжэ хангаха шэнэ 40 зүйл нэбтэрүүлэгдээ. Хэрбээ 1960 ондо республикын хүн бүхэндэ оройдоо 3 түхэриг 80 мүнгэнэй туһаламжа үзүүлэгдэдэг байгаа һаа, тэрэнь мүнөө жэлдэ 25 түхэриг 43 мүнгэндэ хүрэбэ. Гоё гоё фото-зурагуудаар шэмэглэгдэһэн республикын ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай ажабайдал үнэншэмөөр харуулагдана.

Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай, мүн «Туяана» гэжэ оёдолой фабрика, Ойморой мебельнэ фабрика болон Сүхын арһанай заводой ажалай түрүүшүүл, цехүүд ба тэндэнь тодхогдоһон мүнөө үеын оньһон түхеэрэлгэнүүд нюдэнэй хужар болон үзэгдэбэ. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые эрхим һайнаар хангадаг кадрнууд олоороо ургаа. Ажалай түрүүшүүлэй портредууд харагшадые баясуулна. Тодорхойлон хэлэбэл, «Бурятфото» нэгэдэлэй фотомастер В. Н. Перфильев, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин парикмахер А. Б. Баянтуева, Сэлэнгын районой үйлэдбэриин управлениин эсхэгшэ Т. Д. Скрынская, «Бурятбыттехника» нэгэдэлэй гарай бэлэгүүдэй уран дархан К. С. Балдашкинов, «Буряттелерадиобыттехника» нэгэдэлэй радиомеханик Ю. М. Ефремов, «Бурятбыттрикотаж» нэгэдэлэй эсхэгшэ В. Е. Золотарева болон бусад олон хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэд тэдэнэй тоодо оролсоно.

«Бурятбыттехника» нэгэдэлэй мастерскойнуудта бүтээгдэдэг олон зүйлнүүд манай магазинуудта гаргагдадаг гээшэ. Нэгэ стенд дээрэ алтан болон үнэтэ металлнуудһаа хэгдэһэн бэһэлиг, һиихэ болон бусад бүтээлнүүд хүнэй анхарал ехээр хандуулна. Эдэ бүгэдэ нарин, орёо зүйлнүүд манай бэрхэ дархануулай уран гараар бүтээгдэһэн гээшэ ааб даа.

«Бурятремстройбыт» нэгэдэл саадууд ба огородуудта хэрэгтэй барилгын материалнуудые, мүн саадай гэрхэнүүдые барижа худалдадаг болонхой. Тиимэ гэрнүүдэй македээр выставкэдэ ерэгшэд яһала һонирхоно.

Улаан-Үдын трикотажна гадар хубсаһанай фабрика ашаглалгада оруулагдаһаар оройдоо хэдэхэн жэл болоо. Тиигэбэшье тус фабрикын продукци республикаһаа гадна оронойн бусад область ба хизаарнуудта эльгээгдэнэ. Энэ фабрикын хүдэлмэришэдтэ эрхимээр ажаллаха эрхэ байдал байгуулагданхай. Олон һууритай столово, библиотекэ, эмшэлгын кабинет гэхэ мэтэ бии. Цехүүд ба участогууд, станогуудай саана ажаллажа байһан хүнүүд — эдэ бүгэдэ фото-зурагууд дээрэһээ яагаа эли тодоор харагдана гээшэб! Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй томо портредуудые харахадаа ээрэгшэ Н. И. Верхотурова, оёдолшод Н. К. Очирова, А. Е. Тумурова болон бусадтай танилсанабди.

Мүнөө республика доторнай үдэр бүри дундаар зэргээр 10 мянган захилнууд дүүргэгдэнэ. Иимэ олон захилнуудые дүүргэхын тула хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай, участогуудай ажалша бага, ехэшье коллективүүд урдаа табиһан зорилгонуудаа урагшатайгаар дүүргэнэ.

Выставкын үшөө нэгэ экспонат—фото-зураг дээрэ тогтоё. Тэрэнь «Поли дээрэ» гэжэ нэрлэгдэнхэй. «К-700» түхэлэй хүсэтэ трактораһаа һаял бууһан жолоошон нэгэ стул дээрэ таблатай гэрэлэй урда һуугаад, үһөө заһуулжа байхань харуулагдана. Тэрээнэй саанань «Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албан» гэһэн тэмдэгтэй тусхай машина, үшөө хэдэ хэдэн хүнүүд харагдана.

Мүнөө хүдөөдэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын энэ харюусалгата үе сагта ямар нэгэ нуга сабшалан дээрэ ажаһуудалда тон шухала албанай хүдэлмэрилэгшэд үбһэшэд, малшад ба таряашадые хангажа ябана гэжэ һанахадаа, тус албанай хүдэлмэрилэгшэдээр зосоогоо омогорхон сэдьхэл дүүрэн үлөө һэм.

С. ОЧИРОВ.

Искусствын фестиваль эхилээ

ЭРХҮҮ. «Магистралиин галнууд-83» гэжэ искусствын фестиваль Эрхүүгэй областьдо һая эхилбэ. БАМ-ай барилгашадай отрядуудые түрүүлэн угтаһан комсомолой алдар солын хото—Братскда заншалта ёһоороо тэрэ нээгдээ. Ороной мэдээжэ артистнууд ба хүгжэмтэ коллективүүд фестивальда хабаадана. Тайшедэй, Усть-Илимскын, түмэр замай Баруун участогай һуурин тосхонуудай хүн зон тэдэниие хүлеэнэ.

(ТАСС).

ХАРЮУСАЛГАДА ХАБААДУУЛАГДАА

Арадай хиналтын булан

Районоймнай олонхи ажалша коллективүүдтэ гүрэнэй зөөри сахин хамгаалха хэрэг муу бэшээр табигданхай юм. Гэхэтэй хамта өөрынгөө даалгагдаһан ажалда хайша хэрэгээр ёһын тодыдэ хандаха, гүрэнэй зөөри хулгаилха, үбэршэлхэ ябадалнууд зарим тээ дайралдадаһаар. Энэ талаар хэдэн хэдэн жэшээнүүдые дурдахада болохо байна. «Загаанский» колхозой отарын һүрэг хонид архинишан Г. Н. Максимов гэгшэдэ даалгагдаһан байгаа. Тэрэ хонидоо харууһадангүй, архиин арбан гурбан жолоое бариад ябадаг болоһон байна. Тэрэнэй даадаг 753 хонидой 55-ниинь харууһанай муухаа боложо гарзалаа һэн. Г. Н. Максимов иимэ ябадалайнгаа түлөө харюусалгада хабаадуулагдажа, 2347 түхэриг түлэхэ болоод, нэгэ жэлээр эрхэеэ хаһагдаба.

«Забайкалец» совхоздо зоотехнигээр ажаллажа байхадаа, А. Т. Калашников отара соохоо хоёр хони абаһан байна. Иимэ ябадалайнгаа түлөө тэрэ гурбан жэлээр эрхэеэ хаһагдаа.

«Родина» колхоздо урдань сүүдлүүлһэн С. Н. Колобков гэгшэдэ отара даалгагдаһан байгаа. Тэрэ мүн лэ нэгэ хониёо 50 түхэригөөр хажуу тээшэнь худалдаад, архидажа байха үедөө 62 хони үгы болгожорхёо юм. Тэрэ сүүдэй урда зогсохо баатай болоо.

Урдань сүүдлүүлһэн Г. Н. Евдокимова «Загайнский» совхозой ахалагша гахайшанаар абтаһан байба. Тэрэ үнгэрэгшэ жэлдэ, мүн байгша оной нэгэдэхи кварталда гахайшад Мальцева, Сальникова, хонишод Бельский, Иванов, Тесленко гэгшэдтэй хамта колхозой 18 поршоонхо зондо худалдажа, мүнгыень хармаанлажархеод байһанаа элирүүлэгдэбэ. Тэрэнэйнгээ түлөө Г. Н. Евдокимова хоёр жэлээр эрхэеэ хаһагдаа. Тэрээнтэй хамтадаа «шанага долёолсоһон» хүнүүдшье харюусалгада хабаадуулагдаба.

Эдэнэр яахадаа, ямар шалтагаанһаа гүрэнэй зөөри үбэршэлхэ болоо юм гэһэн асуудал гарана. Тус ажахынуудта эхин тоо бүридхэл муу, шалгалтын комиссинууд, хиналта бэелүүлхэ ёһотой хүнүүд хайша хэрэгээр даалгабаридаа хандадаг, мал дутаадаг хүнүүдтэ шанга хэмжээн саг дарыдаа абтадаггүй байгаа.

Эдэ тоошололнуудые элеэр гэршэлхын тула үшөө нэгэ жэшээ дурдая. Ахалагша хонишон Н. С. Эрдынеевагай отарын хонидой тоо бүридхэл муугаар хэгдэдэг байһан. Энэ ушарые һамбаашалан, Н. С. Эрдынеева олон жэлэй туршада үгы хэһэн хонидоо нюу нюуһаар, эсэстээ 140 толгой хони дутааһан байба.

Үхэр малай гарзалха, хулуугдаха, үригдэхэ ушарнуудые усадхахын тула ажахынуудай түшаалта хүнүүд шалгалта хиналтынгаа хүдэлмэри улам һайжаруулха, архиншад ба ажалай журам эбдэгшэдтэй ябуулдаг тэмсэлээ улам шангадхаха зэргэтэй. Эндэ арадай хиналтагшадай үүргэ ба харюусалга ехэ.

М. ЦЫРЕНОВ,
Мухар-Шэбэрэй районой арадай хиналтын комитедэй гэшүүн.

ШАЛГАЛТАЯА УЛАМ ШАНГАДХАХА

Манай районой ажалшад үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдээ эмхитэйгээр ороод байна. Колхозоймнай ажалшад үбһэ сабшалгаяа үни хада эхилэнхэй, мүнөө шэмэтэ үбһэ тэжээл һайн шанартайгаар, ехээр бэлэдхэжэ байна.

Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ манай колхозой хүтэлбэрилэгшэд, арадай депутадууд болон коммунистнар түрүү зэргэдэ жагсан, олондо жэшээ харуулан ажаллана. Тиигэжэ үбһэшэдэй звенонууд дээгүүр депутадуудай, арадай хиналтын постнууд байгуулагданхай.

Колхозоймнай арадай хиналтын гол бүлэгтэ арба гаран хүн тоологдодог. Тэдэнэр гол түлэб ажалай түрүүшүүл, комсомол залуушуул юм. Хиналтагшадаймнай олонхинь мүнөө үедэ тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ ажаллажа байна. Гол бүлэгэймнай дэргэдэ саг үргэлжын 5 пост байгуулагданхай. Эдэ постнууд гүүртэ, фермэнүүд дээгүүр орнодог. Тэжээл бэлэдхэлгээр эмхидхэгдэһэн арадай хиналтын пост түхэреэн жэл соо ажаллана. Постын бүридэлдэ 3 хүн ородог. Тэдэнэр хабарай тарилгаһаа эхилээд, эриэээ һуладхангүй хүдэлнэ гээнэ.

Мүн үбэлжэлгын хаһадашье тэдэнэр тэжээлэй гаргаша хинан шалгажа байгаа. Мүнөө энэ бүлэгэй ажал хүдэлмэридэнь туһаламжа үзүүлхэ хараатайгаар үбһэшэдэй звенонууд дээгүүр саг зуурын постнууд эмхидхэгдэнхэй.

Һү һаалиин фермэнүүд дээрэ байгуулагдаһан арадай хиналтын постнуудые дүршэлтэй бэрхэ һаалишад хүтэлбэрилдэг. Эгэтын һү һаалиин фермын постые РСФСР-эй Верховно Советэй депутат Ханда Мижитовна Митыпова толгойлно. Тиихэдэ энэл фермын үнинэй һаалишан, һурган хүмүүжүүлэгшэ Бадма-Ханда Базаровна Доржиева мүн лэ бэрхэ хиналтагшадай тоодо оронхой. Субарнагай, Хангирай фермэнүүдэй арадай хиналтын постнуудые һаалишад А. М. Губенина, Н. К. Лютаева, Б. Ю. Намсараева, Д. Д. Дашинимаева гэгшэд бэрхээр хүтэлбэрилэн, ажал дээрэнь ушарһан дутуу зунданнуудые түргэн саг соо, зүб хэмжээнүүдые абан усадхажа шададаг. Эдэнэр мүнөө ехэ һү һаалиин түлөө тэмсэхынгээ хажуугаар, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгээр һонирхон, ажалай үдэрнүүдэй хэр зүбөөр хэрэглэгдэдэгые, үбһэнэй шанарай ямар байһые шалгадаг юм.

Гол бүлэгэймнай эдэбхитэй гэшүүд трактористнар— Б-М. Г. Буянтуев, Б. Г. Бардуев, В. М. Балыков гэгшэд үбһэ хуряалгын халуун хаһада, наратай, сэлмэг үдэрнүүдтэ, эршэтэйгээр ажаллана, үбһэ ногоогоо шэмэтэй, һайнаар бэлэдхэхын түлөө оролдоно. Мүн хамта ажалладаг нүхэдөө амжалтатай тэмсэхэ уряална. Арадай хиналтагшад үбһэшэдэй дунда лекци, хөөрэлдөөнүүдые хэхынгээ хажуугаар КПСС-эй ЦК-гай пленуминуудэй (1982 он), июниин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, мүн СССР-эй Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ тухай ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулдаг байна.

Бидэнэр зунай бэлшээриин үедэ адууһа малай ямараар харууһалагдажа, хэр зэргэ хүсэ орожо, таргалжа байһые һайхан хинан шалгаабди. Колхозоймнай хониной нооһо хайшалалгын пункт дээрэ мүн лэ арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүд хүдэлөө һэн. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, А. Н. Цыдыпов, Ц-Х. Ж. Жамьянова, Л. С. Аюрзанаева, Е-Х. Д. Ламажанова болон бусад болоно.

Мүнөө бидэнэй урда үбһэ, таряа хуряалга, зунай бэлшээриие зүбөөр хэрэглэлгэ — иимэ гурбан шухала кампанинуудые папнаар үнгэргэхэ гэһэн зорилто табигдана. Энэ багахан хугасаа соо хүн бүхэнэй оролдон, эршэтэйгээр ажаллажа, хамтын хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулалсаа һаань, амжалта түйлахамнай дамжаггүй.

Гэхэтэй хамта бидэнэй ажал хэрэгтэ дутуу дундануудшье ушардаг. Тэдэниие саг дарыдань усадхаха, тиихэдээ иимэ ушарай дахин дабтагдахагүйгөөр, шанга хэмжээ абаха шухала. Жэшээнь, хабарай тарилгын үедэ дээгүүр хахалагдаһан паар гү, али үбһэ бэлэдхэлгын үедэ муугаар сабшагдаһан ногоон ушардаг. Бидэнэр ажал хүдэлмэридөө иимэ харюусалгагүйгөөр хандадаг хүнүүдые хэһээдэг гээшэбди.

Д. ЦЫРЕНОВА,
Яруунын районой «Победа» колхозой арадай хиналтын гол бүлэгэй түрүүлэгшэ.

Ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые урдилдэн бүтээлгые эсэргүүсэн, эб найрамдалай түлөө хүдэлөөндэ ФРГ-гэй политическа элдэб парти болон бүлэглэлнүүдэй түлөөлэгшэд, нийтын ажал ябуулагшад, ондо ондоо үеын хүнүүд хабаадана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бундесверэй отставкада гараһан генерал, бундестагта «ногоонтоной» партиие түлөөлдэг депутат Герд Бастиан.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН саанаһаа · ТАСС · АПН ·

США-гай АЮУЛТАЙ ЯБУУЛГА

ВАШИНГТОН. Американ-гондурасай «Биг пайн-2» гэжэ сэрэгэй маневрнууд һая эхилээ гээд Гондурасай сэрэгэй командованиин тусхайта түлөөлэгшэ мэдээсээ. Бээ даанхай Никарагуагай хилэ шадар сэрэгэй хүсэ шадалые туршалга Түбэй Америкын бээ даанхай энэ гүрэниие бүдүүлигээр занаһан ябадал болоно. «Вашингтон пост» газетын гэршэлһэнэй ёһоор, ерэхэ долоон хоногто американ сэрэгүүдэй шэнэ ехэ бүлэглэлнүүд Гондурас ерэжэ, маневрдо оролсохо юм.

Дүн хамта США-гай 6 мянга шахуу сэрэгэй алба хаагша эдэ маневрнуудта хабаадаха зэргэтэй. Никарагуагай эрье шадархи американ дайшалхы 19 корабль дээрэ үшөө 16 мянган сэрэгшэд байлгаглана. Тэдэнэр далайн-сэрэгэй маневрдо хабаадаха болоно. Тэрэнэй үедэ Никарагуада далай тээһээ доболхо ябуулганууд түсэблэгдэхөөр хараалагдана.

Ерэхэ жэлэй февраль хүрэтэр үргэлжэлхэ эдэ маневрнууд эсэсэй эсэстэ никарагуан арадые бүлимтэран эзэмдэлгэдэ хүргэжэ магадгүй юм гээд США-гай засаг захиргаан ехээр нюунагүй. «Маневрнууд доболхы зорилгоор хэрэглэгдэжэ болохо юм» гээд Түбэй Америкэдэхи США-гай президентын тусхайта түлөөлэгшэ Р. Тоун сэхэ хэлэһэн байха юм.

ХАМААРАЛГАЯА УЛАМ ҺҮЖЭРӨӨНЭ

НЬЮ-ЙОРК. Ехэ бүлэг дайшалхы самолёдуудые, тэрэшэлэн хэдэн зуугаад сэрэгэй алба хаагшадые Холбоото Штадууд Чадай райондо эльгээжэ захалаа гээд Эн-би-си гэжэ телевизионно компани мэдээсэнэ. Энээнэй урда тээ эльгээгдэһэн авакс түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай американ хоёр самолёт хадаа Дундада далайда «Эйзенхауэр» гэжэ авианосец дээрэ тодхогдоһон «Ф-14» түхэлэй истребительнүүдэй, тэрэшэлэн «Брайт стар» гэжэ маневрнуудта хабаадахые Египет ерэһэн «Ф-16» түхэлэй истребитель-бомбардировщигуудай ниидэлгые залан хүтэлхэ юм гээд Эн-би-си заана.

Тус телекомпаниин программаар США-гай гүрэнэй секретарь Дж. Шульц үгэ хэлэхэдээ, Францида баалалта хэхэ тухай дурдаһан байгаа гээд Эн-би-си компаниин корреспондент онсолон заана. Тобшолон хэлэбэл, Францын правительство «тэрээндэ тохогдоһон харюусалгада ёһотоор хандаха зэргэтэй» гэжэ найдажа байһанаа Шульц мэдүүлһэн байгаа. Иимэ мэдүүлгэнь, Чадай хёмороо зүришэлдөөндэ сэрэгээр сэхэ хамааралсахые Франциие баадхаһан ябадал мүн болоно гэжэ нютагай адаглагшад тайлбарилна.

«Нью-Йорк таймс» газетын хуудаһануудта Франциие дайнда тухирһан уряанууд баһал бии болоо. Бүһалгаалагшадай сэрэгүүдэй доболгые зогсооходонь Нджаменэй засаг захиргаанда туһаламжа үзүүлхэһөө Францын правительствын арсаа һаань, Вашингтон Париж хоёрой хоорондохи холбоонууд орёо бэрхэтэй болохо юм гээд «Нью-Йорк таймс» занана.

ИРАК-ИРАНАЙ ЗҮРИШЭЛДӨӨН

БАГДАД. Иран-иракай фронтын түбэй ба хойто участогуудта шанга байлдаанууд үргэлжэлһөөр. ИНА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Иракай сэрэгүүд урдынхнараал Мехран хотые ба Иранай бусад 7 һууриин тосхонуудые хүреэлээд байһаар. Һүүлэй хоёр суудхэдэ энэ райондо иранайхид 9 мянганһаа дээшэ хүнүүдээ алуулһан, 35 танк ба бронетранспортер, 28 ехэ буу, 3 ракетнэ түхеэрэлгэ алдаһан байна.

ҮНЭН ЗҮБ ТЭМСЭЛЫЕ ДЭМЖЭНЭ

ХАРАРЕ. ЮАР-ай ба Намибиин эхэнэрнүүдэй тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэрые Африкын арадууд тэмдэглэнэ. Августын 9-нэй үдэр энэ түбиин урда хубида сүлөөрэлгын тэмсэлэй түүхын гайхамшагта үдэр болоно, гээд Зимбабвиин «Геральд» гэжэ правительственна газетэ бэшэнэ. 1956 оной августын 9-дэ үнгэргэгдэһэн буруушаалгын эхэнэрнүүдэй түрүүшын жагсаалда Преториндо 20 мянганһаа дээшэ африкан эхэнэрнүүд хабаадалсаһан юм. Тиихэдэл расистнуудай дура зоргооро аашалалгые ба хашалта харшалалтые буруушаажа, урда Африкын эхэнэрнүүд эрид шууд тэмсэжэ эхилһэн юм.

Расис ЮАР-та африкан эхэнэрнүүд илангаяа хүндэ байдалтай, гэжэ «Геральд» тэмдэглэнэ. Орон доторхи хүдэлмэригүйшүүлэй диилэнхи олонхинь эхэнэрнүүд юм. Тэдэнэр эгээлэй юрын граждан эрхэнүүдээ хаһагданхай. Апартеидэй хэрзэгы муухай хуулиин ёһоор, городто ажал олоһон нүхэрэйнгөө хойноһоо эхэнэрынь ошохо эрхэгүй юм. Бага яһатаниие амяарайнь байлгаха тусхай кварталнуудта 4 миллион африкан эхэнэрнүүд ажаһуудаг. Преториин засаг захиргаан хэдэн зуугаад эхэнэрнүүдые «Хорюулта хүнүүд» гэжэ соносонхой, доромжолжо, хашажа байдаг.

УЛАСХООРОНДЫН СЕМИНАР ТҮГЭСЭБЭ

КАБУЛ. Түбэй ба урда Азиин оронуудта инженерна һуралсалай арга дүршэл хүгжөөхэ регинальна бүлгэмэй зарлаһан уласхоорондын юһэдэхи семинар Афганистанай ниислэл хотодо хүдэлмэреэ түгэсхэбэ. Индиин, Непалай, Шри Ланкагай, Монголой, Бангладешэй, Афганистанай түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн тус эмхиин хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадалсаа. Кабулай университедтэ 3 үдэр соо үргэлжэлһэн семинарта тус бүлгэмдэ ородог оронуудай хоорондохи харилсаа холбооной асуудалнууд, эдэ оронуудай онсо шэнжые хараада абан, техническэ кадрнуудые бэлдэхэ шэнэ замууд ба арга дүршэл зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Кабулай университедэй ректор Асадулла Хабиб семинар дээрэ үгэ хэлээ. Эдэ гүрэнүүдэй экономикые хүгжөөлгэдэ хэрэгтэй инженерно-техническэ кадрнуудые бэлдэхэ талаар тус регионой оронуудай хоорондохи харилсаа холбооe хүгжөөлгэдэ тус семинар шухала удхатай байха юм гээд тэрэ тэмдэглээ. Энэ талаар түйлагдаһан амжалтанууд дээрэ тогтожо тэрэ хэлээ. Гансахан Кабулай университедтэ үдэшын ба бэлэдхэлэй факультедүүд нээгдэнхэй. Ороной мүнөөдэрэй эрилтэнүүдтэй зохилдуулан кадрнуудые бэлдэхэ шэнэ шэглэлнүүд нийтын эрдэмэй факультедтэ, тэрэшэлэн педагогическа факультедтэ гүнзэгыгөөр нэбтэрүүлэгдэнэ.

Һуралсалай - методическа шэнэ пособинуудые бэлдэлгэдэ, тэрэшэлэн оронуудай үндэһэн хэлэнүүд дээрэ тэдэниие хэблэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдадаг байна гэжэ А. Хабиб үгэеэ үргэлжэлүүлээ.

САЛЬВАДОРОЙ ЭЭРХЭГ СЭРЭГЭЙХИДЭЙ ШУҺАТА ЯБУУЛГАНУУД

САН-ХОСЕ. Вашингтоной али бүхы туһаламжада түшэглэдэг Сальвадорой ээрхэг сэрэгэйхид Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ Национальна Сүлөөрэлгын Фронтдо (ФНО) харша шэнэ ябуулга бэлдэнэ. Сан-Сальвадорһоо ороһон мэдээнүүдэй ёһоор, мүрдэн хэһээлгын ябуулганууд Чалатенанго, Сан-Висенте, Усулутан департаментнуудта эхилээ. Гансал һүүлэй долоон хоногто мүрдэн хэһээгшэдэй гарһаа 200-гаад хүн амиа наһала алдаа.

Армиин командовани эдэ шуһата ябуулгануудаа засаг захиргаанай «сэрэгэй шэнэ амжалта» мэтээр зарлахые оролдоно гээд ФНО-гой түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Зүгөөр бодото дээрээ американ хүлһэншэд үүсхэл гартаа абажа шадахагүй юм. Буһалгаалагшад дайсадта шанга сохилтонуудые үгэжэ үргэлжэлһөөр. Холбоото Штадуудта һурган бэлэдхэгдэһэн «Рамон Бельосо» гэжэ тусхай батальоной подразделениннүүдые Пас Опикодо саахарна заводой дэргэдэ тэдэнэр доболжо, амиды хүсэндэнь ба техникэдэнь горитой ехэ хохидол хэһэн байна.

Буряад ороной суута хүнүүд

АРАДАЙ ҮНЭН СЭХЭ ХҮБҮҮН

Манай Буряад орондо Совет засаг тогтоохо, социалис шэнэ байдал зохёон түбхинүүлхэ хэрэгтэ онсо габьяатай хүнүүд тухай газетэдээ бэшэжэ байхыемнай уншагшад республикын байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярай урдахана дурадхаһан юм. «Буряад ороной суута хүнүүд» гэһэн нийтэ гаршаг доро түрэл нютагайнгаа алдар солото хүнүүд тухай хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхэбди. Энэ хэрэгтэмнай уншагшаднай туһалха, гансашье үнгэрһэн үе сагуудай ульгэр домогто намтартай хүнүүд тухай бэшэ, харин манай үеын мэдээжэ, арад зондоо хүндэтэй түрүүшүүл тухай бэшэгүүдые эльгээхэ бэзэ гэжэ редакцимнай найдан хүлеэнэ.

Агуу ехэ В. И. Ленинэй хүтэлбэри доро Россин хүдэлмэришэн ангиин хаанта засагые унагаажа, 1917 оной Октябрь соо хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе саг —социализм тэгшэ сэхэ шууд зам нээһэн ушар хоридохи зууһ жэлэймнай эгээл гайхамшагта үйлэ хэрэг болоо гэжэ мүнөө бүхы дэлхэй нэгэн дуугаар мэдэрнэ. Энэ асари ехэ тэмсэлэй үедэ арадай дундаһаа гараһан баатар зоригто хүбүүд, эсэшэ сусашагүй революционернүүд онсо шалгарһан. Өөһэдынгөө нэрэнүүдые имагтал мрамор болон гранит шулуун дээрэ бэшэ, харин хүн зоной ухаан сэдьхэлдэ хэтэ мүнхын дурасхаал болгон үлөөгөөл. Революциин түлөө унаһан баатарнуудай ажабайдал, тэдэнэй хэрэгүүд хэзээдэшье мартагдахагүй. Сагай саашаа ябаха тума бүри тодоор, хурса одод мэтээр яларха зэргэтэй бшуу. Тиимэһээл, тэдээн тухай һанамжа, дурсалгануудые шэмхэ шэмхээршье һаань суглуулжа, мүнхэ түхэл шэнжыень һэргээхэ гэжэ оролдолгомнай нангин уялгамнай болоно гээшэл.

Манай буряад арад агуу ехэ Октябриин революциин түлөө ами наһаа үгэһэн өөрынгөө үнэн сэхэ хүбүүн, революционер - большевик Цыремпил Ранжуровай нэрые нангинаар сахин хадагалжа ябадаг юм. Тэрэ богонихоншье һаа, гайхалтай һонин, тэмсэлэй дүлөөр соробхилмо наһанай зам дабаһан намтартай. Цыремпил Ранжуров тухай эрдэмтэдшье, уран зохёолшодшье нэгэтэ бэшэ тодорхойгоор бэшэһэн байха. Хэды тиигэбэшье, гурбан революцида хабаадаһан эрэлхэг зоригто энэ хүнэй тэмсэлэй замай эхин шата тухай һонирхолоо ханаамаар мэдээн мүнөө болотороо үгы гэжэ сэхэ хэлэлтэй.

«Нюргаар дунда зэргын, нюдэдынь хара, аалиханаар алхалан ябадаг, абяаниинь бүдүүн»,— гэжэ тэрэниие сүлэлгэдэ эльгээхэдээ, хаанта засагай сагдаанар тодорхойлон тэмдэглэһэн байдаг. Цыремпил Ранжуров Забайкальска областиин Троицкосавска уездын Сагаач Шулуутай гэжэ һууринда 1884 ондо түрэһэн юм. Эсэгэнь адаг үгытэй хасагуудай нэгэн һэн. Хэды тиигэбэшье, гэртэхиниинь айхабтар ажалша бэрхээрээ суурхадаг. тэрэнэйнгээл ашаар аяар долоон (дүрбэн хүбүүн, гурбан басаган) үхибүүдэйнгээ хоолойе тэжээжэ шададаг байгаа бшуу. Бэе һайтай, ухаа һонортой гурбадахи хүбүүгээ эхэ, эсэгэнь эрхэлүүлэн. Цыремпил бэшэ, харин Баданга гэжэ өөһэд хоорондоо нэрлэдэг бэлэй. Үшөө үхибүүн ябахадаа, тэрэ нютагайнгаа баяшуулай мал адуулдаг байһан юм. Тэрэнэй дүтын түрэлэй хүбүүн Бадмацырен хожомынь иигэжэ хөөрэһэн байдаг: «Бага наһанһаа Цыремпилтэй хони адуулагша бэлэйб. Тиихэдэ оройдоол 6—7 наһатай гээшэ һэн хабди. Эсэгэнь хүбүүдэйнгээ нэгыешье һаа номдо һургаха хүсэлтэй байгаа. Тиин Шара-голой һургуулида Цыремпил хүбүүгээ үгэһэн юм. Сугтаа һурадаг хүбүүдынь тэрэнэйнгээ һүбэлгэн бэрхые нэгэн дуугаар тэмдэглэдэг һэн. Гурбан жэл соо эхин һургуули амжалтатайгаар түгэсхөөд, Тамир һуурин ошожо, 4-дэхи класста оробо. Зүгөөр тэндэхи һургуули дүүргэхэ арганьолдоогүй. Ушар юуб гэхэдэ, дахинаа баяд, ноёдой барлаг боложо, хүнэй хони, мал адуулха ушар гараа ха юм. Хожомынь Хяагтын наймаашадай хүлһэншэн болоо. дархалаадшье үзөө...» Тиигэжэ тэнэжэ ябахадаа, гансашье Үгытэй хасагууд бэшэ, харин бүхы ажалша арад түмэн хаанта засагай дарлалта, мүлжэлгэ доро гасалан зоболон үзэжэ байна гэжэ эсэслэн ойлгоо бшуу Зай, забһар оложо, Сагаан Шулуутайгаа ерэхэдээ, гэртэхиндээ хаанашье ажаһууха хүшэр хүндэ, баяшуул болон наймаашад гээшэ садаха дэбтэхэгүй зон гэхэ мэтээр зэбүүрхэн хөөрэдэг һэн. Үшөө тиихэдэ Цыремпил Ранжуров хорюултай номуудые уншажа эхилһэшье байжа магадгүй. юуб гэхэдэ, Троицкосавскда нюуса кружогууд хүдэлдэг байгаа ха юм. Тиимэ кружогуудай нэгые политическэ хэрэгээр сүлэлгэдэ эльгээгдэһэн Томскын университедэй студент И. А. Молчанов хүтэлбэрилдэг бэлэй.

1904 ондо хори наһатай Цыремпил Ранжуров сэрэгэй албанда татагдаба. Эгээл энэ үедэ ород-япон дайн түлэг дундаа ябажа байгаа һааб лаа. Зүгөөр тэрэниие фронт бэшэ, харин Шэтэ эльгээжэ, Забайкалиин хасаг сэрэгүүдэй штабта бэшээшээр томилһон юм.

Шэтэдэ номгон бэшэ һэн. Шэтын түмэр замай мастерскойнуудта хүдэлдэг дүрбэ мянга гаран хүн буһалгаалжа эхилэнхэй байгаа. Мэдээжэ большевигүүд В. К. Курнатовский, И. В. Бабушкин, А. А. Костюшко-Валюжанич гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг РСДРП-гэй Шэтын комитет хүдэлмэришэд. сэрэгшэдэй дунда үнинһөө хойшо ойлгуулгамжын хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулдаг, хаанта хархис засагые унагаахые уряалдаг бэлэй. Эндэл залуу хасаг Цыремпил Ранжуров «большевик» гэһэн омог үгэ анха дуулаһан түүхэтэй. Большевигүүдэй эльгээһэн агитаторнууд хасагуудай байрладаг казарманууд худар нэбтэрэн ородог һэн. Депогой хүдэлмэришэнэй һарбайһан листовко абаха зуураа Ранжуров иигэжэ асуугаа ха: «Юундэ гансаараа ерэбэш? Айнагүй гээшэ гүш?» Хүдэлмэриин урдаһаань хаража энеэгээд: «Би гансаараа ерээ бэшэлби. Намтай хамта партимнай ябалсадаг юм. Хүдэлмэришэнэй социал-демократическа парти, дуулаа һэн гүш?»—гэжэ һөөргэдэбэ. Хожомынһшье тэрэ танил тала болоһон хүдэлмэришэниинь нэгэтэ бэшэ ерэдэг байгаа. Ранжуров тэрэнэй үгэһэн даабари дүүргэхынгээ урда: «Энэмнай партиин хэрэг мүн аабза?»—гэжэ лаблан асуудаг заншалтай болоо һэн. Хасаг сэрэгэй ноёдһоо бэеэ далдалан нюужа, хүдэлмэришэдэй эмхидхэдэг суглаан болон митингнүүдтэ ошодог. хаанта засагтай тэмсэхые уряалһан большевигүүдэй дүлэтэ үгэнүүдые шагнадаг болобо. Арад зоной зол жаргалай түлөө большевигүүд ами наһаа зорюулна гэжэ эсэслэн ойлгохоёоо. Цыремпил Ранжуров РСДРП-гэй гэшүүндэ ороһон юм. Тиигэжэл революционер-большевигэй хүнгэн бэшэ тэмсэлэй замые һунгаһан намтартай.

1905 оной революциин эхилхэдэ, Ранжуров Шэтын подпольно комитедэй эдэбхитэдэй гэшүүниинь болоод байгаа. Декабрь һарада Шэтын хүдэлмэришэд революционно засаг түрэ байгуулжа шадаһан юм. Тэдэниие өөһэдынгөө. солдадуудай ба хасагуудай депутадуудай Совет байгуулһан сэрэгшэд дэмжэбэ. «Шэтын республика» гэдэгэй хүтэлбэрилэгшэд бүхы түмэр зам дээрэ 8 часай хүдэлмэриин үдэрэй тогтоогдоһон тухай соносхобо. Хүдэлмэришэдэй дайшалхы дружинанууд эмхидхэгдэбэ, Цыремпил Ранжуров Шэтын комитедэй тусхай даабаряар Акатуйска каторжна түрмэ ошожо, тэндэ хаалтатай байһан «Прут» гэжэ сэрэгэй онгосын 15 матросые сүлөөлэлсэһэн габьяатай. Ушар юуб гэхэдэ, хаанта засагта эсэргүү тэмсэлдэ бодоһон тэрэ матросууд сэрэгэй сүүдэй шиидхэбэрээр иишэ каторгда ябуулагдаһан байгаа бшуу. Гадна Цыремпил Ранжуров Шэтын Советэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадагша һэн. РСДРП-гэй Шэтын комитедэй олон тоото даабаринуудые дүүргэхэ үедөө революциин яажа хүгжэжэ байһые, ангиин тэмсэлэй ямар шэнжэтэйе адаглажал, харажал, ябаа ха юм.

Акатуйска түрмэһөө 15 матросые сүлөөлһэн зоригтойшуулые тусхай сүүдтэ үгэжэ, буудажа алаха гэһэн шиидхэбэри Ренненкампф гаргаһан байна. Теэд хаанта засаг арадай үүр сүхэлай шэрэ долгинһоо айһан тула буудажа алаха бэшэ, харин тэдэниие элдэб саг болзороор каторгада ябуулха хэрэгтэй гэһэн заабари үгөө юм хаш. Цыремпил Ранжуров 10 жэл соо каторгада ябахаар тиихэдэ шиидхэгдээ бэлэй.

Түмэр гэнжэтэй, эрхэеэ хаһагдаһан хүнэй үмлэдэг эрээн хубсаһатай залуу буряад революционер Акатуйска, Алагчинай, Горно-Зерентын түрмэнүүдээр иишэ тиишэ үлдүүлэн ябаха баатай болобо. Горно-Зерентын түрмэдэ илангаяа хүшэр хүндэ һэн. Хэды тиимэшье һаань, хорин хоёртой Цыремпил Ранжуров зоригоо мүхөөгүй хододоол дорюун ябадаг һэн. Баһал каторжна түрмэдэ байһан большевигүүд Курнатовский, Вагжанов. Петров болон бусадай саг үргэлжын анхарал доро ёһотойл политическэ тэмсэлэй һургуули гараһан юм. Зерентын түрмэдэ сугтаа һууһан нүхэрынь болохо Г. Васильев Ранжуров тухай иигэжэ дурсаһан байдаг: «Цыремпил ехэл ханалгатай, оролдосотойгоор ном үзэдэг һэн... Ородой классигууд Пушкин, Некрасов болон бусадай зохёолнуудые илангаяа дуратайгаар уншаха. Богонихон болзор соо үсэд нэтэрүү Ранжуров политическэ талаараа нилээд ургаһан, ёһотой революционерэй ажабайдалые мэдэжэ абаһан юм».

Каторгын болзорой дүүрэхэдэ. хаанта засаг Ранжуровые Яхадай область худар сүлэбэ. Зүгөөр эрэлхэг зоригто хүбүүн харгыдаа ябахадаа тэрьедээд, түрэл Сагаан Шулуутайгаа хүрэжэ ерэбэ. Теэд эндэ байхань аюултай һэн тула хилэ дабажа гараад, алтанай приискэнүүдтэ саг зуура хүдэлөөдшье үзөө. Тэндэшье революционно хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ һааб даа. Энэнь хилын саанахи сагдаануудта мэдэгдэжэ, Цыремпил Ранжуров дахинаа түрэл нютаг руугаа тэрьедэхэ ушартай болобо. Тиин нютагайнгаа үгытэй айл А. Аюшеевэйдэ аяар гурба һара соо хоргодобо. Тиихэдэшье Цыремпил Ранжуров хүн зоной дунда хаанта засагта эсэргүү ойлгуулгамжынгаа хүдэлмэри ябуулжал байгаа бшуу. 1916 оной намар станицынь атаман тэрэниие барижа, хаанта засагай хидта тушаагаа һэн. Гэдэнэй шиидхэбэреэр Эрхүүгэй губерниин Илгинскэ волость сүлэгдэ болобо. Энэ удаа Цыремпил Ранжуров хари газарта удаан байгаагүй. Февралиин буржуазна революци һүжэржэ, тэрэ сүлөөлэгдөө юм. Хаанта засаг унагаагдаа гэһэн һураг суу сахилгаан түргөөр таража, этигэл найдалаар дагижаһан Цыремпил Ранжуров түрэл Хяагтаяа бусаһан түүхэтэй.

Алцагат гэжэ һууринда Үльзытын, Энхэ-Талын, Хужартын, Баян Булагай. Хүдэри болон бусад нютагуудһаа этигэмжэтэ нюурнууд сугларжа, ехэ суглаанай болоходо, түрэл буряад хэлэн дээрээ элидхэл хэһэн Цыремпил Ранжуров Февралиин революци тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгөөд, хаа хааһагүй засагаа өөһэдынгөө гарта абахыень уряалаа һэн. Тиин энэл суглаан дээрэ Энхэ-Талын буряадай комитедэй байгуулагдаһан тухай соносхогдоо бэлэй. Энэ үедэ Сүхын хушуунай түлөөлэгшэ боложо, Сэлэнгын аймагай земскэ суглаанда ошоһон аад, Цыремпил Ранжуров аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшоор һунгагдаба. Тиигэжэ аймаг дотор боложо байһан үйлэ хэрэгүүдтэ сэхэ хабаадажа захалаа һааб даа. Юрэдөөл. бүхы юумэнэй байра байдал орёо һэн. Иимэ орёо сагта тодорхой заабари абаха зорилготойгоор Цыремпил Ранжуров Петроград ошоһон юм. Революционер Ранжуровай Верхнеудинскын большевигүүд В. Серов, Буйко болон бусадтай ямар харилсаатай байһыень, Петроград хүрэжэ ямар тодорхой заабаринуудые абажа ерэһыень бидэ мүнөө мэдэнэгүйбди. Юрэдөөл, нютагаа бусажа ерэхэдээ, буржуазна националис ёһоной үзэл баримталдаг, тэрэ үеын Сэлэнгын аймагай хүтэлбэрилэгшэдтэй хүдэлхэ хүсэлгүйгөө мэдүүлээд. Троицкосавскаяа ябашоо һэн.

Троицкосавскын большевигүүдтэй хамта уезд дотороо Совет засаг тогтоохо хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан түүхэтэй. Масков, Горяинов гэгшэдтэй хамта Троицкосавскын Советэй бүридэлдэ ороһо юм. Тэрэл үедэ Цыремпил Ранжуров Улаан гварди эх хидхэжэ. Черемховоһоо ер һэн Третьяковой хүтэлбэри дэг отрядтай хамта Монгол оронһоо нэбтэрэн ороһон ес ул Назаровай сагаан гвардей цуудые Ехэ Хүдэри шада хяа бута сохиһон байна.

Троицкосавскын Советүүд уезднэ съезд дээрэ Ранжуро уезднэ гүйсэдкомой хүдө ажахын таһагые даагшаар то милогдожо, сүлөө тухагү ажаллажа эхилээ һэн. Гэртэ бусажа, хубиингаа ажахы һэргээхэ һэнши гэһэн ахынга дурадхалда Цыремпил Ранжу ров иигэжэ харюусаа һэн «Үгы даа... ажалшан арада эрхилжэ байгаа тэмсэлэ фронтһоо хулжаха аргам үгы Тиихын түлөө каторгада, сү лэлгэдэ ябаагүйб, тиихын тү лөө гэнжэ ханхинуулаагүйб».

1918 оной зун нюдарга баяшуул тэрэниие сагаанта да барижа үгэһэн юм. һай са зобоон тамалһанайнгаа уда тэдэнэр дүлэтэ революционе рые 1918 оной сентябриин 6 да Эбсэгэй ой соо буудаж алаа һэн. Буряад оронoймна эрэлхэг зоригто хүбүүн тии хэдэ оройдоол 34 наһата ябаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

...Үгы, түрэл арадынь түрүү шынгээ революционер, дүлэтэ тэмсэлшэ хүбүүгээ мартаагүй Цыремпил Ранжуровай нэр Хяагтын районой Шара-Гол нютагэй колхоздо олгогдон хой. Тэрэнэй нэрэтэй үйлсэ нүүд республикын ниислэл Улаан-Үдэдэ, Хяагтада бии Шара Голдо ба Хүдэри-Со мондо революционерэй дурас хаалда хүшөөнүүд бодхоог донхой. Эгээл шухаланъ гэхэ дэ. араднай алдарта хүбүү нэйнгээ гэрэлтэ дурасхаалые сээжэ зүрхэндөө бүхөөр ха дагалжа ябадаг юм. Тиимэ хадань Цыремпил Ранжуровай мүнхэ нэрэ ерээдүйн үетэн дэшье түрэл дүтэ байхань ойлгосотой.

Н. ЕГУНОВ,
түүхын эрдэмэй доктор,
Д. Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ-гэй профессор.

ПЕНСИДЭ НЭМЭЛТЭ ТҮЛЭХЭ ТУХАЙ

УНШАГШАДАЙ ГУЙЛТААР ХЭГДЭҺЭН ХӨӨРӨӨН

Наһатай боложо пенсидэ гараһан хүнүүдэй пенсидэнь нэгэ предприятида удаан саг соо таһалгаряагүй хүдэлһэнэй түлөө нэмэлтэ мүнөө жэлэй январиин 1-һээ 10-һаа 20 процент хүрэтэр дээшэлүүлэгдэһэн юм. Энээнһээ уламжалан «Правдада» олон бэшэгүүд ороһон байгаа. Пенсидэ нэмэлтэ абаха эрхэтэй хүнүүдые зарим ушарта олошоруулха гэһэн дурадхалнууд зарим бэшэгүүдтэ хэлэгдээ һэн. Уншагшадай хүсэлэнгүүд ба дурадхалнуудые редакци согсолоод, СССР-эй Госкомтрудта эльгээһэн юм. «Таһалдуулагдаһан стаж» гэжэ Ленинградһаа энэ темээр ерэһэн корреспонденци газетэдэ февралиин 13-да толилогдоһон байгаа.

Нэгэ предприятида. эмхи зургаанда, организацида таһалгаряагүй хүдэлһэнэй түлөө пенсиеэ нэмээхэ эрхэтэй хүнүүдые мүнөө жэлэн августһаа олошоруулха талаар хэмжээ ябуулгануудхэлэйлшье мэдэһээр. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ һаяхан хаража үзэгдэһэн. һайшаагдаһан байха юм. СССР-эй Министрнүүдэй Совет зохихо тогтоол баталан абаа.

Ажалай ба социальна асуудалнуудай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Л. А. Костиной хөөрөө уншагшадай гуйлтаар толилнобди.

* * *

Ямар ушарнуудта хүн пенсиеэ нэмээжэ шадахаб гэжэ хөөрэжэ үгыт?

Эндэ гурбан гол эрхэ байдал заатагүй байха ёһотой. Нэгэдэхинь гэбэл, эрэшүүл, мүн үхибүүдгүй эхэнэрнүүд нэгэ предприятида, эмхи зургаанда, организацида 25 жэлһээ бага бэшэ саг соо хүдэлхэ ёһотой. Үхибүүдтэй эхэнэрнүүдтэ 20 жэлэй стаж хүрэхэ. Хоёрдохинь гэбэл, наһажаал хүнүүдтэ пенси томилхын тула хэрэгтэй ажалай стажһаа ажалайнь нийтэ стаж арбанһаа бага бэшэ жэлээр дээшэ байха зэрэгтэй. Гурбадахинь гэбэл, пенси абаха наһаатай хүнүүд 1983 оной январиин 1-дэ гү, али үгышье һаа тэрэнһээ хойшо заабол хүдэлжэ байха ёһотой. Тиихэдээ пенсионернүүдэй саг зуура (дүрбэн һараһаа доошо) хүдэлһэнинь хараада абтахагүй.

— **Таһалгаряагүй ажалай стаж яажа тодорхойлхоб гэһэн асуудалтай бэшэгүүд олон орооо. Находко хотоһоо нүхэр Шматков иигэжэ бэшэнэ: «1948 ондо Владивостогой портдо хүдэлһэн хүм. Парткомой секретаряар хоёр дахин һунгагдаһан байгааб. Удаань партнийна һургуулида һуралсалаа дүүргэд, баригдажа байгаа заводой парткомой секретаряар эльгээгдээ һэм. Теэд хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, загаһа барилгын судныш капитанай туһалагшын тушаал намда дурадхаһан юм. Стажни таһалдуулагдаагүй юм. тиибэшье, пенсидэ нэмэлтэ абадаггүйб».**

— Мүнөө жэлэй августын 1-һээ нүхэр Шматков пенсидээ нэмэлтэ абажа эхилхэ. Бусад предприятинуудта ажаллаһаниинь хараада абтажа. таһалгаряагүй хүдэлһэн стажынь тодорхойлогдохо. Гүрэнэй социальна страхованиар тэдэ хэмжэ тогтоолгодоо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай таһалгаряагүй ажалай стажые тодорхойлхо Дүримүүд СССР-эй Министрнүүдэй Советэй 1973 оной тогтоолоор баталагдаһанхай. Пенсионерэй хүдэлмэридэнь болоһон таһалдалай энэ Дүримүүдээр хараалагдаһан болзорһоо үлүү гараагүй һаань, пенсионер нэмэлтэ мүнгэ абаха юм. Нэгэ системэдэ гү, али ондоо системэдэ нэгэ газарһаа нүгөөдэдэ оруулагдаһаниинь хамаагүй байха. Хүндэтэй шалтагаанаар хүдэлдэг газараа һэлгэһэн ажалай олохон ветерануудай пенсидэ мүнгэ нэмэжэ үгэхэ арга бии болоо. Жэшээлбэл, һунгагдадаг тушаалда һунгалта. дээдын захиргаанай шиидхэбэреэр гү, али үгышье һаа, предприятинуудай захиргаануудай хоорондохи хэлсээнэй ёһоор. ондоо ажалда оруулга болоно. Холын Хойто зүгтэ ба тэрээнтэй адли эрхэтэй болгогдоһон районуудта ажаллаха договоройнь болзорой дүүрэхэдэ, хүдэлмэриһөө гараад, ондоо ажалда ороходонь. харин гүрэнүүдтэхи СССР-эй эмхи зургаанuудта, организацинууд болон предприятинуудта гү. али уласхоорондын эмхинүүдтэ хүдэлжэ ерээд, СССР-тээ ондоо ажалда ороходонь, таһалгаряагүй хүдэлмэриинь стаж сахигдаха.

— **Совхозой комбайнер А. Михальчук иигэжэ асууна: «Минии ажалай дэбтэртэ һайн дураараа ажалһаа гараһан тухай нэгэ дахин бэшээтэй юм. Тиихэдэ комсомолой путевкоор Казахстанай шэнэ газар ашаглахаар ошолсоһон байгааб». Нүхэр Михальчугай пенсидэ нэмэлтэ мүнөө хэгдэхэ гээшэ гү?**

— Хэгдэхэ. Һайн дураараа хүдэлмэриһөө гараһан гэжэ дэбтэр дотороо бэшүүлһэн нилээд олон хүнүүд пенсидээ нэмэлтэ абаха болоно, Иимэ ушарнуудые тоолоһуу: түрэхэ эхэнэрнүүдэй, найма хүрэтэр наһатай үхибүүдтэй эхэнүүдэй хүдэлмэриһөө гаралга, үбгэнэйнгөө гү, али һамгаайнгаа ондоо газарта хүдэлдэг болоһон ушарһаа, наһатай боложо гү. али инвалид боложо, пенсидэ гараһан ушарһаа хүдэлмэриһөө гаралга, нийтын уряалаар хүдэлмэришэд болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые ондоо газарта ажалда эльгээһэн ушарһаа хүдэлмэриһөө гаралга гэхэ мэтэ. 1975 оной Дүримүүдээр хараалагдаһанай ёһоор, эдэ бүхы ушарнуудта таһалгаряагүй стаж сахигдаха байна.

— **К. Мартыновай бэшэгтэ харюу үгыт. «Би пенсидэ гараһан аад лэ, хүдэлдэг хүм. Нэмэлтэ мүнгэ абадаггүйб. Юуб гэбэл, армида алба хэһэн жэлнүүдни таһалгаряагүй стажда оруулагдаагүй юм».**

— СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ, СССР-эй Аюулгүйе хамгаалха комитедтэ, СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствэдэ хэгдэһэн албан, арадай ополчонидэ гү, али партизанска отрядуудта ябалга пенсидэ нэмэлтэ хэхын түлэ таһалгаряагүй стажда мүнөө жэлэй августын 1-һээ оруулагдаха болоо юм. Тиихэдээ албанһаа табигдаһан үдэрһөөнь хойшо ажалда гү, али һургуулида ороһон үдэр хүрэтэрхи таһалдал гурбан һараһаа дээшэ байха ёһогүй.

Курсада, һургуулида эльгээгдэхынгээ урда тээ хүдэлмэришэнөөр гү. али алба хаагшаар хүдэлһэн байгаа һаань, үгышье һаа сэрэгэй алба дүүргэһэн байгаа һаань, кадрнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ, ондоо мэргэжэл шудалха ба шэнээр бэлдэхэ курсануудта гү, али һургуулинуудта һураһан сагынь таһалгаряагүй стаждань оруулжа болохо.

Сэрэгэй алба хаагшадай һамгадһаа ерэһэн бэшэгүүд бии. Эрэшүүлэйнгээ алба хэдэг газарта хүдэлмэриин олдохогүй ушар ходо дайралдадаг. Иимэ ушар байдал анхаралда абтаха гээшэ гү?

— Абтаха. Нүхэрэйнь ондоо тээшэ албанда ябуулагдахада, һайн дураараа ажалһаа гараһан байгаашье һаань, сэрэгэй алба хаагшадай һамгадай стаж таһалгаряагүй гэжэ тоологдохо юм. СССР-һээ холо гадуур хүдэлмэридэ эльгээгдэһэн сэрэгэй алба хаагшадай, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай гэр бүлэнэрэй гэшүүдэй хилын саана байха үедэнь ажалайнь стаж таһалдахагүй юм. Зүгөөр хилын саанаһаа ерэһэн үдэрһөө хойшо ажалда ороторнь хоёр һараһаа дээшэ таһалдал байха ёһогүй. Гэхэтэй хамта нүхэрэйнь гү, али һамганайнь ондоо газарта албанда эльгээлгэһээ гү, али наһатай боложо пенсидэ гаралгаһаа уламжалан һайн дураараа ажалһаа гараад. шэнэ ажалда ороходонь, хүдэлмэриинь таһалдалай болзорһоо дулдыдангүй. таһалгаряагүй ажалайнь стаж сахигдаха юм. Ажалайнь дэбтэртэ бэшээтэй мэдээнүүдэй гү. али хуулиин ёһоор дансалагдаһан документнүүдэй үндэһөөр ажалайнь стаж тогтоогдохо.

— **Е. Мурзин колхозой агрономоор хүдэлдэг байгаад, һүүлдэнь агропромышленна комплексдо эльгээгдэһэн байгаа. Колхоздо хүдэлһэн сагынь таһалгаряагүй стаждань оруулагдаха гү?**

— Энэ ушарташье таһалгаряагүй ажалай стаж сахигдаха гээд хүсэндөө байгаа хуулияар хараалагдана. Гүрэнэй хүдөө ажахын предприяти болон эмхи зургаанuудта харюусалгата хүдэлмэридэ эльгээгдэһэн хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй таһалгаряагүй ажалай стаж 1982 оной тогтоолой үндэһөөр сахигдаха юм.

— **Ажал хэжэ шадаха болоһон инвалидуудһаа ерэһэн бэшэгүүд бии. Таһалгаряагүй стажтай байха эрхэ иимэ хүнүүдтэ хабаатай гү, али үгы гү?**

— Ажал хэжэ шадаха болоһон үдэрһөө хойшо гурбан һараһаа дээшэ бэшэ болзорто ажалда ороо һаань, аргалуулһанай һүүлээр ажаллажа эхилһэн инвалидай таһалгаряагүй стаж сахигдаха.

— **Ажаллахаяа болиһоор хоёр жэл болобоб, — гэжэ пенсионер С. Лыков бэшэнэ. Таһалгаряагүй ажаллаһан стажни 30 жэлһээ дээшэ байха. Нэмэлтэ абаха гээшэ гүб?»**

— Саг үргэлжэ хүдэлхэ ажалда ороо һаа, абаха. Дүрбэн һараһаа доошо болзорто саг зуура хүдэлһэниинь хараада абтахагүй.

— **1973 оной Дүримүүдэй хүсэндөө оротор таһалгаряагүй стаж тоолохо талаар ондоо, үлэмжэ хүнгэлэлтэтэй болзор тодхогдоһон байгаа, — гээд уншагшад тододхоно. Хэрбээ 1973 онһоо урда тээ хүдэлмэриһөө гараһан байгаа һаань, мүнөө ажалай стаж тодорхойлходонь, ямар болзор тоологдохоб?**

Тэдэниие хүсэндэнь оруулхын урда тээ байһан хуулинуудые иимэ ушарта хэрэглэжэ болоно гээд Дүримүүд соо хараалагдаһанхай.

— **Пенси шэнээр тоолон гаргуулхын тула юу хэхэ хэрэгтэйб?**

— Хүдэлжэ байгаа пенсионернүүд пенсидэ нэмэлтэ оруулха тухай мэдүүлгэнүүдые хүдэлдэг газарайнгаа захиргаанда үгэхэ ёһотой. Өөрынгөө ээлжээндэ захиргаан хэрэгтэй бүхы документнүүдые бэлдэжэ, социальна хангалгын органуудта саг болзортонь эльгээхэ ёһотой. Августын 15-һаа хойшо бэшэ бүхы хэрэгтэй документнүүдтэй хамта мэдүүлгын үгтэһэн байгаа һаань, мүнөө жэлэй августын 1-һээ пенсидэ нэмэлтэ үгтэжэ болоно. Пенсидэ нэмэлтэ оруулха дүримүүдтэй тодорхойгоор социальна хангалгын органуудта гү, али профсоюзай эмхинүүдтэ танилсажа болохо гээд онсолон тэмдэглэлтэй.

И. ВОЙКО
хөөрэлдөө хэбэ.
(«Правда» газетэһээ абтаба).

КИНОАФИША

ТҮҮХЭТЭ ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Республикымнай кинотеатрнуудта август һарада харуулагдаха фильмүүдэй дунда Владимир Акимов Эдуард Володарский хоёрой сценаряар режиссёр Ярополк Лапшинай найруулан табиһан **«Демидовы»** гэжэ хоёр серитэй үнгэтэ фильм удхынгаашье, найруулгынгаашье талаар эгээл һонин картина байхаар хүлеэгдэнэ гээшэ. Петр I хаанай эрхилжэ байһан Россида Демидовүүдэй бэелүүлһэн үүргэ тухай тус фильм түүхэлэн хөөрэхэ. Тиимэһээ эндэ удхыень лайрангүй. геройнууд болон наадаха актёрнуудыень тоолоёрхиё. Никита Демидов- Евгений Евстигнеев. Акинфий Демидов— Вадим Спиридонов. Пётр I — Леонид Куравлёв. Бирон —Михаил Козаков, Марья — Татьяна Ташкова, Евдокия — Любовь Полехина, Екатерина I — Людмила Чурсина, Анна Иоанновна — Лидия Федосеева-Шукшина, Пантелей — Валерий Золотухин болон бусад. Түүхэтэ иимэ нэрэнүүдые наадаха иимэ актёрнуудые мэдээд байхадаа, тус фильмые харангүй орхихоор бэшэ байна бэзэ.

«Узбекфильм» студи шэнэ фильмээ **«Переворот по инструкции 107»** гэжэ нэрлээ. Совет врач үзбек басаган Халима Атаджанова мусульман үзэлтэй Зүүн зүгэй арадуудай дунда элүүр энхые хамгаалгын Бүхэдэлхэйн организациин програмые бэелүүлхын тула оролдоно...

Москва хотын сберкассануудай нэгэндэ худэлдэг Жанна Капустина бусад олон нүхэдтөөл адли өөрын ехэ мүнгэтэйшье бэшэ һаа. тэдэниие үдэр бүхэндэ тоолоно, үгэхэ, абаха ажалаараа сэдьхэлээ ханалаг һэн. Хөөрүүхэн, хүхюухэн зантай энэ басаган бишыхан салингаа тааруулаад лэ, заримдаа 5—10-ые хүрэшэдөөшье урьһалан, һанаа амархан ажаһуужа байһан юм.

Теэд нэгэтэ тэрэнэй ажабайдал эрид хубилшаба. Профессор нагасынь наһа барахада, тэрэнэй бүхы зөөринь — хуушанай мебель. шаажан, хрусталь амһарта, Суриков, Саврасовуудай тон хомор зурагууд — баран Жаннын хүүлитэ зөөри болошобо. Жанна хэтэрмэ ехээр баярлабашьегүй. Хэжэ байһан ажалаа хэдэл лэ. хуушан абари зангаараал байба. Зүгөөр урдань тэрээн тээшэ харадагшьегүй байһан эрэшүүл һалахаяа болижо. гар зүрхэн хоёрыень ээлжээлэн эрижэ эхилшэбэ.

Саашань юунэй болоһоор һонирхоо һаа, «Нежданно-негаданно» гэжэ фильм хараарайгты.

Тус фильмын режиссер, найруулан табигша Геннадий Мелконян актёрнууд ёһотойл һайн ансамбль су луулжа шадаа. Гол герои болохо Жанна Капустина гай рольдо тэрэ залуу ак риса Татьяна Догилева урин байна. Хэдэхэн ж лэй саада тээхэнэ тэрэн нэрые хэншье дуулааг байһан юм. Харин 4—5 ж лэй турша соо тэрэ мэдэ жэ актриса боложо шада

Нигээд бидэ ондоо шэ фильмүүдые эндэ дурадх хагүймнай. Юундэб гэхэ РСДРП-гэй II съездын 8 жэлэй ойдо зорюулагдаһа олон тоото фильмүүд **«Пар ти — манай үеын ухаа нэрэ хүндэ ба һэшхэл»** г һэн нийтэ гаршаг доро ре публикымнай бүхы кинотеа нуудта харуулагдаха зэрг тэй. Баяр ёһололой орш байдалда **«Каракумы, 45 тени», «Приказ: перейти границу»** гэхэ мэтэ карт нанууд олондо дурадхагд ха.

Тиихэдэ сентябриин нэгэнэ угтуулан, **«Амар сайн, һу гуули»** гэһэн уряа доо тусхай фильмүүд харуулж даха болоно.

Эдэ бүгэдын хажуугаа США-гай **«Саламандра»** Францин **«Мой америка ский дядюшка»** гэжэ фил мүүд совет харагшадта д радхагдана.

В. ЖАНЧИПОВА,
кинофикациин
управлениин ахамад
методист.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Татья Догилева Юрий Богатыре хоёр. («Нежданно-негада но» фильмдэ).

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55— «Дуратай шүлэгүүд». 10.25—«Сугтаа—эбтэй бүлэбди». 10.55—«Спорт тухай баримтата фильмүүд». 11.30— «Мираж»— гурбан серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 12.40— Шэнэ һонин. (12.45 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ һонин. 15.35— Баримтата фильмүүд. 16.25— Н. С. Лесков. «Ажабайдалай ба зохёохы ажал ябуулгын хуудаһанууд». 17.20— Мультфильм.

Улаан-Үдэ. 18.00— «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 18.15— «Байгал»— мэдээсэлэй программа. 18.45 —«Арадай хиналтын экран».

Москва. 19.30—Баримтата фильм. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Коллектив юу хэжэ шадахаб» —Партиин Магаданай обкомой нэгэдэхи секретарь Н. И. Мальков дамжуулгада хабаадаха. Политическэ шэнжэлэгшэ Е. П. Бекетов дамжуулгые хүтэлхэ. 20.30—П. Чайковский. «Ромео и Джульетта». Фильм-концерт. 20.50—«Мираж» —3 серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 22.00—«Время». 22.35 —«Ядерна талаар бул байха бүтэхэгүй бодол. буляалдаан. Академик Г. Арбатов. Швециин преме министр У. Пальме, Номо далайн оршондо США-гай эх сэгтэ хүсэнүүдэй командал ша байһан адмирал Н. Гейле ФРГ-гэй Бундестагай буу зэ сэг хуряаха ба зэбсэг хэр сэлнүүдые хинаха талаар к миссиин түрүүлэгшэ Э. Б дамжуулгада хабаадаха. Ак демик Е. И. Чазов оролто хэлэхэ. 23.45—«Мүнөөдэр түби дэлхэй дээрэ». 24.00 Хүнгэн атлетикээр дэлхэ чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй ги настика. 9.20—Баримтата фи мүүд. 10.10—«Командир» — серитэй уран һайханай филь (3-дахи сери). 11.15—«Арад аялга дуунууд». 11.30—« хёогоо үгыт, горнистнар 12.15—«Испан хэлэн». 11.4 «Веселое волшебство» — у бүүдтэ фильм. 13.15—«Эж һургуули». 14.20—Уласхоор дын конкурсын лауреат Курдюмова дуулаха. 14.4 Мультфильм. 15.05—Хүн. зар дэлхэй. Юртэмсэ». 15 —«Улаан ном юун тухай хө рэнэб». 16.20— Шэнэ һонин

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительст. ва—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86. советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2,54-93. писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95. отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли. Улан Удэ, ул. Ленина, 35. Н-02481 Заказ № 184. Индекс 04649.